

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S.D.P.B.

Coll. No. 124.

Title KARMA SAMUCCAYAGRANTHA.

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 124 Subject : *Dharma Samrat*

Title : *Karma Samuccaya*

Author : — Scribe : *Devendra*

Date of the work : — Date of the Ms. : —

Place of the work : — Place of the Ms. : —

Size : *4-8" x 4-8"* Extent : *Fol 49*

Language : *Sanskrit* Script : *Devanagari*

Remarks : *Complete*

॥कर्मसमुच्चयः॥

॥देवकसेनलिखितं॥

उन्नमः श्रीगणेशाय ॥ गृहकर्मविस्मृते । यस्यां नमो गृहकर्मविस्मृते । अथवा निःपन्ने गृहे पि उडुंबर
 शाखया त्रिःपरितोषित । इहा न्नाघाय । मि । इति मंत्रेण गृहमध्ये स्तुतिं कृत्वा आचमनादि आ
 ज्यजागां तं कृत्वा । उडुंकोमिकस्यामि । स्वाहा ॥ १॥ अस्यां देवानां तरेण स्वाहा ॥ २॥ इति जुहो
 त्रि । स्विष्टकृदादि शेषं यमापनीयं । ततो गृहं सूत्रयित्वा । पूर्वस्यां दिशि द्वारं कल्पयित्वा गत्वा
 नयेत् । ततो दक्षिणस्यां दिशि द्वारं प्रदेशे एव मेव ॥ पश्चिमायां दिशि एव मेव । एवमुत्तरस्यां दिशि ।
 मध्ये एव गोर्तः । नवगत्तान् स्वानयित्वा तेषु नवमुगर्तेषु उदकं सर्पिर्मिश्रं प्रक्षिप्यात्ततः ॥ ३॥
 नवग्रहमस्वेकायेमिंडपः ॐ उ मेव च । स्तुतिं कृत्वा रुद्रकलशमृत्विजां वरणादिकं ॥ १॥ ऊ शं डी न
 मिमं स्कारं स्रवाधि श्रयणां तिका । स्थापनं च ग्रहादीनां प्रजायं देवतस्ततः ॥ २॥ श्रुतानि धारणा
 ग्राज्यजागां ता च ऊ शं डिका । समिदाज्यं चरुणां च होमः स्विष्टयवैः क्रमात् ॥ ३॥ पंचांगरु
 द्रप नंत होमश्च दशांशकः । ग्रहप्रजावृद्धानं च प्रार्थना च न कल्पना ॥ ४॥ वक्रिस्तजाव
 लेदनिं पूरणादुत्तिरतः परां स्विष्टकृत्स्नं विंकावहिहिं मां ता च ऊ शं डिका ॥ ५॥ होमस्य दक्षि
 णा नो च न्यस्याश्चैव कल्पनं ॥ अनिषेकादि मांगल्यं नापि पुत्रान्वितस्य च ॥ प्रणीता ९

नां विमोकादिशां ह्यं ता च ऊ शं डिका । विमर्जनं ग्रहादीनां प्रार्थना मयं क्रमः ॥ १॥ स्थानगोत्रमवि
 ता य होमयः ॐ रुते द्विजः । नवत्कलमवाप्नोति ततः स्तुत्यंति ते ग्रहाः ॥ ६॥ अकृजितः कलिं
 पुष्यामुनेषु चंद्रमाः । अंगारकस्तथा वंत्वा बुधो वै कौशले स्मृतः ॥ ७॥ शुक्रो नो जकटे जातः
 पश्चाद्देशे ह्यहस्पतिः । शनैश्चरः सोराष्ट्रायां राहुर्वै रके तथा ॥ १०॥ पर्वते पर्वते चैव ज्ञाताः
 सर्वत्र केतवः । काश्यपस्य गोत्रमादित्यस्य । आत्रेयस्य गोत्रं सोमस्य । भारद्वाजस्य गोत्रं मंगारक
 स्य । आत्रेयस्य गोत्रं बुधस्य । आंगिरस्य गोत्रं रुद्रस्पतेः । कौरव्यस्य गोत्रं शुक्रस्य । काश्यपस्य गो
 त्रं शनैश्चरस्य । जैमिनिस्य गोत्रं राहोः । पैठिनस्य गोत्रं केतुनां । गुरुर्द्विजश्च नृगुर्नंदनश्च ह्य
 त्रं च सूर्यो धिरणी मुतश्च । वैश्यः शशांकः शशिनंदनश्च शोषाश्च सूर्यागगने वरामताः ॥
 आदित्यस्य विशाखे बुधं चंद्रस्यैव रुद्रतिकाः । पूर्वाषाढा धरासूनोर्धनिष्ठैव बुधस्य तु । गु
 रोरुत्तरफाल्गुन्यो शुक्रस्य पुष्ये नक्षत्रं ॥ शनैश्चरो रोहिणी ज्येष्ठारोहो ज्येष्ठारोहो रुच्यते । केतुनां
 च तथा शेषा नक्षत्राणि स्मृतानि हि । सप्तम्यां नास्करो जातो ह्यस्यां नास्करनंदनः । नवम्यां
 भार्गवो जातो दशम्यां मंगलस्तथा । एकादश्यां गुरुर्जातो द्वादश्यां सोमनंदनः । सोमः क

स्रवउद्देश्यां जौर्णामास्यां चतद्विपुः॥ यावदहं न पश्यंति तावत्ता तास्तु केतवः॥ आदित्येकपि
 लोनामपिंगलः सोमउच्यते॥ धर्मके उस्तथा नौ मेरुठरा त्रिबुधे स्मृतः॥ गुरौ वैवशिरवा
 नामशुक्ले जवतिहाटकः॥ शनैश्चरेमहातेजाराहोके तोऊ ताशनः॥ अथविधिः॥ मंडपः
 जोडशस्तनः॥ चतुरस्त्रं ऊं॥ चतुरस्त्रं हस्त१ विशालं सवतिः॥ अंगुली २ उच्छ्रयः॥ एवं
 विधं कर्तव्यं॥ मुष्टिमात्रं शताद्धे च शते चारत्रिमात्रकं॥ महस्ते तथ होतव्ये ऊं ऊं ऊं
 रात्मकं॥ द्विहस्तमयुते तत्रैव होमे च उः करं॥ अष्टहस्तात्मकं ऊं ऊं कोटि होमे ततो
 धिकं॥ मुष्टिमानमिति बह्वमुष्टिहस्तमात्रमित्यर्थः॥ ततोवरणं॥ आचार्यः १ ब्राह्मण
 ग्रहाणां जापकः १ तस्य प्रकारः॥ उदङ् मुखो यजमान उपविशति॥ आचार्यः पूर्वनि
 मुरवः॥ तत्र यजमानः प्रयोगं पठति॥ अधश्चा ब्रह्मरोगिणी परा देवाश्चेतवाराहक्ये
 वैवस्वतमन्तरे अष्टाविंशतितमकलियुगप्रथमविज्ञागे श्रीमन्मपविष्णुमाकर्ममया तात
 मवसराणां आषाढादि अमुकनामिमांशरे उत्तरायनगते श्रीमन्म अमुकते अमुक
 मासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकदिने अमुकनक्षत्रे अमुकयोगे अमुककरणे २

मुष्टे चंद्रे अमुकस्ते सवितरि अमुकस्ते देवगुरौ शेषेषु ग्रहेषु यथा स्थानस्थितेषु मस्तु॥ एवं गुणवि
 शिष्टेषु एके काले जंबू दीपे नारतवर्षे आर्यवितर्तित गतिब्रह्मावर्तैकदेशे ऊमारिकाहे त्रांत
 रवर्त्तिनी श्री सोमेश्वरहे त्रेमदानयाः श्रीतपत्याः दक्षिणे तटे अस्मिन् सकलकल्याण
 वतिपुण्या मंडपायतने देवब्राह्मणा नां च सन्निधौ एवं गुणविशिष्टेषु एके काले देशे च॥
 सुतस्य विवाहोऽवकर्मप्रारंभनिमित्तं सर्वानिष्टपरिहाराथं सकामसमृध्यर्थं सर्वदु
 रितोपशान्त्यर्थं अविघ्नेन कर्मणां सिद्ध्यर्थं च श्रीगणेशां बिकयोः प्रीत्यर्थं आदित्यादिन
 वग्रहाणां प्रीत्यर्थं आदिन वग्रहाणां मानुजलार्थं निवग्रहशान्तिकर्मणि अमुकवेदमूत्रे
 आचार्य एतत्ते पाद्यां एष वा अर्घ्यं पूजा॥ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धपादप्रहा लनां आचमनां न

वग्रदशांतिकर्मणि अमुकवेदमूर्तेरुत्तिज एतत्तेपाद्यं। एषवोऽर्घ्यः। प्रजा। स्वस्ति न इन्द्रो
 उ। पादप्रक्षालनं। आचमनं। एवं सर्वेषां। अमुकवेदमूर्तेर्जापक एतत्तेपाद्यं। इत्यादि। आ
 त्मपादप्रक्षालनं। आचमनं। अस्मिन् पुनस्तच्चमनं। ततः जुं डाये आचार्यः पूर्वनि
 मुख उपविशेत्। यजमान उत्तरानि मुख। आचमनं प्राणायामः। पुनराचमनं। स्वस्ति
 नो मिमीता। संगमे मदि। श्रीगणेशाय नमः। ३। अपवित्रः पवित्रो वा। शुचिः। इदं वि
 ल्लुं रे। सप्त बाधा। नमः स्वाहायै स्वाहायै। स्पर्शश्चावरणश्चाद्योपहराणां। स्तु।
 जुं नः। तूजपास्मै। मधु ३। अनाद्यं। अमुमासे। अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुक
 दिने। यथावर्तमानं। एवं गुणं। यौ। सुतस्म विवाहोऽश्वं थं च। आदित्यादिनवग्रहा ३

प्रणयनं पूर्णं। आदित्यादि। सानुक्कलायं निवग्रदशांतिकर्मणि। आचार्यप्रमुखाणां रुत्तिजां
 अर्घ्यं स्पर्शवरणमहं करिष्या। कुरुष्वेति ब्राह्मणः। अमुकसंगोत्र अमुकशर्मन्धेन वाद्युक्त
 दक्षिणेन स्थालीपाकेनाहं यक्ष्ये। तत्र त्वामाचार्यं वृणे। वृणीही इत्याचार्यः। वृतोऽस्म इति वा।
 युष्मानु रुत्तिजं आपकानु वृणे। वृणीहि इति सर्वे वृताः स्म इति वा। ब्राह्मणानां अत्र चंद
 नारि प्रजा। यथादत्तं च नो। आचार्यप्रमुखं रुत्तिजापकेन्योहं संप्रददे। यो यस्य विनागः
 प्रतिगृह्यतां। इमानि अर्चिता निज्योतीषि। अर्चनविधेः परिपूर्णं गत्वा। आचमनं। जुं नः
 जुं वस्वः अहन्नमीमदंतं। इरी। यवप्रहेफः। यथादास्यमानानि चक्षिप्यंता निजो ज
 नानि आचार्यप्रमुखेन्योहं संप्रददे। यो यस्य विनागः प्रतिगृह्यतां। पुण्याहं दीर्घमायुरस्तु।
 शिवा आपः संतु। सोमनस्य पुष्पमस्तु। अहंतं चारिष्टं चास्तु। दीर्घमायुः। वृद्धिः। धनः। इष्ट

संप० अनिष्ट० यत्पापं० द्विपदचतु०॥ अस्य रुविजापकवरणकर्मणः प्रतिष्ठा० व्या० आचार्य०
 न्योदं संप्रददे० यो यस्य० उ० दहिणाः पांडु० बज्रदेयं चास्त० दीर्घमायुः० यद्यष्टे० तिसिथि०
 आदित्या० प्रजापतिः० स्थावरसंयो० बज्र० उत्तरेक०॥ अनिवाद० पुण्यादं नवं तो ब्रवं
 उ० शरदि० ३ कल्याणं० ३ स्वस्तिनवं० ३॥ अस्य रुविजापकवरणकर्मणो यत् नून्यना
 ति० स्त० गृहे वृद्धि० उत्तरेक०॥ यजमानस्य मांगल्यं आशीर्वादि० यजमानो नालिकेरंष्ट
 हीत्वा॥ अस्य यागस्थानिः पत्येनवंतो न्यथितमिया॥ सुप्रसादं प्रक० कर्मिशां॥ कृतिकं वि
 धिपूर्वकं॥ १॥ इति वरणं॥ ॥ नतः कुशं जीवद्विब्रह्माप्रणितापवित्रेष्ठः छेदन्त्या आ
 दि० न्यंचरुस्त्वाली स्तवः स्तकमेतुलं समिधः॥ उपग्रहः पूरणं पात्रं चेत्येतानि कुं० इदुत
 संस्थाप्या सादयेत्॥ आचमनं प्राणायामः॥ स्वस्त्ययनं॥ पंचनृसंस्काराग्नि धं

प्रणयनं परिसमूहनमाषादकं ब्रह्मासवं प्रणीतासु न मात्मासनं अग्नेर्दीहिणतो ब्रह्म स्थापनां नृ
 भुवः स्वरिति पुष्पैरर्चनं॥ उत्तरतः प्राणिता प्रणयनो० उ० कोवः प्रणयतीति पूरणं॥ दहिणे जा न्या च
 स्तरणं प्रादेशेन मापयित्वा॥ कुशेन छिनत्ति पवित्रः स्तः इति पवित्रे छेदनं वैष्णव्यावित्यनुहणं
 पवित्रान्त्रिः पर्युक्ष्य महीनां पयोसि इत्याज्यस्थालीमादाया॥ इषेत्वा॥ इत्यधिश्रित्या स्तवः प्र
 तपनं प्रोक्षणं संमार्जनं पुनः प्रतपनं॥ स्तकं संमार्गः प्रतपनं प्रोक्षणं॥ मेरुणस्य स्तवत्तत्वा॥ उ०
 जर्जत्वा॥ इत्यदयुवास्या॥ स्तवे उदकं रत्ना॥ सवित्रं पूषं सवउत्तुनाम्य छिदेण पवित्रेण वसोः
 सूर्यस्य रश्मिनि॥ इत्याज्यसंस्कारः॥ सवित्रं प्रस० नि० इत्यदक संस्कारः॥ इति र्ग्रहणं॥ आदि
 त्याय सोमायां गारकाय बुधाय बृहस्पतये शुक्राय शनैश्चराय राहवे केतवे जुष्टं शुक्लामि॥ ३
 चतुर्थं नृष्टी॥ आदित्याय० न्यो० जुष्टं मासादयामि॥ आदित्याय० न्यस्त्रा जुष्टं प्रोक्षामि॥ पवित्राणां
 स्तवोदकेन प्रोक्षणं॥ समिदादिकं प्रोक्ष्य शोषोदकं प्राणितासु मुक्तात्रिः प्रक्षालनमाधिश्रयणं॥
 ततो ग्रहादीनां स्थापनां याज्ञवल्क्यः॥ सूर्यः सोममहीपुत्रः सोमपुत्रो बृहस्पतिः॥ शुक्रः शनै

श्वरो गुरुः केतुश्चैते प्रदास्मताः ॥ वृत्तमंडलमादित्याय चतुरस्रं सोमाय त्रिकोणं मंगारकाय
 बाणं बुधाय दीर्घं चतुरस्रं बुधस्पतये पंचकोणं शुक्राय धनुः शनैश्च राय राहवे श्वरपंकेतो
 धजा इति ता म्रका तस्फाटिका इत्येकं चंदनस्वर्णकावुनौ ॥ रजतादयसः सीसाकांस्याका
 यग्रहाः क्रमात् ॥ त्ववले विपिटे लेख्या गंधैर्मंडलकेषु कवा ॥ वल्लिस्तनास्करांगारकोर
 तौ शुक्रौ शुक्रनिशाकरो ॥ पीतो बुधो गुरुश्चैव शौषाः ॥ रक्ता ग्रहाः स्मृताः ॥ यथा वलं प्रदे
 यानि वा सोमिज सुमानि च ॥ ॥ इति याज्ञवल्क्यः ॥ द्वादशांगुलमादित्यं सोमं च द्विगुणं लि
 खेत् ॥ अंगारकं बुधं वापि लिखेद्दे चतुरंगुलं ॥ षडंगुलं गुरुं चैव लिखेद्भुक्रं नवंगुलं ॥ चतुरं
 गुलं केतोरि सोमादप्यंगुलाधिकं ॥ लिखेद्वा द्रुततः के मध्यं द्विगुलं मेव च ॥ मध्ये तु नास्क
 रं विद्या ॥ शिनं पूर्वदिशि ॥ दक्षिणे लोहितं विद्या ॥ बुधं पूर्वोत्तरेण तु ॥ उत्तरेण गुरुं विद्या
 ॥ पूर्वोत्तरे ववतु नागं वि ॥ पश्चिमे न शनिं विद्या ॥ दक्षिणे पश्चिमे ॥ पश्चिमोत्तरे केतुं स्था
 प्या वै शुक्लतंदुलैः ॥ शुक्राकौ प्राग्मुखोत्तरे यौ गुरु सोमा बुधश्च मुखे प्रसङ्मुखः शनिः सो

५

मः शेषादक्षिणतो मुखः ॥ अग्निरापो धरा विष्णुरिंद्रा एषो प्रजापतिः ॥ सारपराजीतथा ब्रह्माग्रहा
 णां देवताः स्मृताः ॥ ईश्वरो मितथा स्कंदस्तथानारायणस्मृतः ॥ ब्रह्माशक्तो यमः कालश्चित्रश्चैत
 धिदेवताः ॥ अग्निर्दक्षिणतः सूर्यास्ति नुरुत्तरतोरवेः ॥ आपः उत्तरतः सोमादुमादक्षिणतस्त
 था ॥ भूमिः पश्चिमतो नो मातस्कंदो दक्षिणतः स्मृतः ॥ विष्णुः प्राच्यां बुधा तस्त्वापः पश्चान्नाराय
 णः स्मृतः ॥ इन्द्रः पश्चादुरोश्चैव ब्रह्मा स्थाप्योत्तरं ॥ इन्द्राणी पश्चिमे शुक्रा त्राच्या मिंद्रस्त
 थैव च ॥ प्रजापतिर्नैर्ऋति उशने रात्रे यतो यमः ॥ सारपराजी नैर्ऋते उराहोः कालो पराजिते ॥
 केतो रात्रे यतो ब्रह्मा चित्रगुप्तस्तनैर्ऋतौ ॥ दिक्पालास्तदशैव तद्दोऽग्निर्यमिर्नैर्ऋतौ ॥ व
 रुणः पवनः सोम इरो ब्रह्मा पृथिव्यापि ॥ आद्या अष्टौ दिक्पालाः प्राच्या दिक्षीशां न्याता
 सुदिक्षु प्रदक्षिणं प्रतिदिशमेकैक इत्येव स्थाप्याः ॥ नवम इशानी प्राचो मध्ये दशमस्तश्च
 मुखः ॥ पश्चिमा वायव्यो मध्ये ॥ इन्द्रो ब्रह्मा यमो वायुर्वरुणश्चैति कपालाः ॥ लोकपालाः स्म

दिदुवृष्टारंवायवायादीनाग्निआगतमानोमित्रावरुणात्रातारमिंद्रमेपेहिमनसःसमुद्रजेषा
 विश्वेदेवासआगततस्मिन्विश्वरिण्यमिदंविष्णुयेनःसपत्नावरुणःप्राविताशन्नोअजएक
 पादुतनोदिबुध्मःपूषागाअन्वेएषोउषाःपरपरेयिवांसमित्यष्टाविंशतिनक्षत्रदेवतामं
 त्राः॥ ब्रह्मणस्पृष्टंविष्णुःकद्रुशयेतिब्रह्मविष्णुरुद्रमंत्राः॥ ॥ इतिस्थापितदेवतामं
 त्राः॥ ॥ ग्रहादेवाधिदेवौचदिक्यालालोकपालकाः। गणपत्यादयःपंचनक्षत्राणांचदे
 वताः॥ ब्रह्माविष्णुस्तथारुद्रइतिस्थापितदेवताः॥ ॥ ऊंनरुद्रजपस्यापिदशांशाकृत
 यःपृथक्। अर्यामइतिवैवहोतवोस्तत्रयोदश। वेदादयस्त्यंबकस्तनदमीश्व
 षसरस्वती। मरुत्सर्जन्यवसवविश्वेदेवाश्विनीसुतो॥ सविताव्याकृतिगणइत्यस्था
 पितदेवताः॥ ॥ अर्यामतेसुमति। इतिरुद्रजपदशांशोममंत्राः॥ अथस्थापितदेवतामं
 त्राहोमायमुच्यंते। अग्निमीलेइषित्वाअग्नआयादुशन्नोदेवीरितिवेदादिवेदादय
 स्त्यंबकंसक्तुमिवपावकानोमरुतोवीलुपर्जन्याययेनःसपत्नाचमासश्चएषोउषा ७

त्सविश्वरिण्यंनरादिमहाव्याकृतयश्चतस्रइतिसप्तदशस्थापितदेवतामंत्राहोममात्रप्रयोज
 ना। तदस्तमित्रावरुणाप्रतिष्ठा मंत्रः। इतिग्रहादिस्थापनमुक्तंतदर्थंनमंत्राश्लोकास्तत्प्रसंग
 दन्येफक्ताः॥ इतिमंत्राः॥ अथक्रमप्राप्तासंक्षेपपूजा। आदित्यादिनवग्रहेभ्यःस्थापितदेवतास
 हितेभ्यःइदमंत्रचंदनादिपूजा। इतिमंत्रेपपूजा॥ ॥ आचमनंस्वस्त्ययनंआरण्याधिश्रयण
 पर्यंताऊंशंठिकाप्राग्निदिताततोग्रहादीनांकलशस्यचस्थापनं। संक्षेपपूजनंचविहितमिषा
 नांउक्तक्रमप्राप्ताअधिश्रयणादुत्तराश्रितानिद्वारणाद्याऊंशंठिकाविधीयते॥ ७॥ श्रिता
 निद्वारणंउदयुधासनं। पार्श्वप्रक्षालनं। प्रत्यनिद्वारणंच। सप्तदशसमिद्धोजुक्रयात्। विष्णो
 र्हस्तोसि। इतिऊंशस्त्वयोवप्रदक्षिणान्पादस्ताभ्यांयुगपद्रुदणं। त्वमग्नेहिरण्यस्तूपोमि
 र्जगती। उंत्वमग्नेप्रमतिंमदान्यःस्वाहा। इतिवायव्यकोणमारण्याविच्छिन्नंशराकारमा
 येयकोणपर्यंतंजुहोति। उंयस्येमेहिहिरण्यगर्नस्त्रिष्टुप्। यस्येमेहिमवंविधेमस्वाहा।
 इतिनैर्ऋत्यकोणमारण्याविच्छिन्नंशखदवक्रमीशानकोणपर्यंतंजुहोति। उंअग्नयेस्वा

डा। उभरतः। सोमाय स्वाहा दक्षिणतः। मध्येन्याहुतयः। इत्याज्य नागांता ऊरां गिका। ततो ग्रहा
 दिसंबंधिसमिदाज्यहोमार्हिकं। तद्यथा। आदितादिनवग्रहाणं आचक्षेनेत्यादिकैः स्वस्वमं
 त्रैस्वाहांतैरर्कादिसमिधोमः। स्वाहाकारोतेहोममंत्राणं समिदाधीनमंत्राणंच॥ ॥ अर्कः
 पलाशः खदिरोपा मार्गेशि पिप्लवः। अदुंबरः शमी इव ऊशश्च समिधः क्रमात्॥ एकैकस्य
 त्वष्टशतमष्टाविंशतिरेव वा। होतव्यामधुसर्पिण्यांदध्राक्षीरेणचाहुताः॥ इतियाज्यवत्
 क्यः॥ उक्तमंत्रै प्रतिमंत्रकेन स्तवेण नवग्रहेन आज्यहोमः। ततश्च रुहोमावदानधर्मेण
 तथाहि। एकं घृतं स्तवं स्तुक्चिमुक्ता अवदानदयं मे ह एन स्तुक्चिमुक्ता पुनः स्तुक्चिः अनिघा
 रदयंचरोः। अचक्षेन० पश्यन्। स्वाहा। पूर्ववच्च उट्टीतं चत्वारः। उ-आणायस्व० ये स्वाहा। २
 चत्वारः। अग्निर्मूर्धिति। स्वाहा। चत्वारः उद्धुधधं० वः। स्वाहा। चत्वारः इत्येते अति० त्रं। स्वा
 हा। ५ चत्वारः। शुक्रं ते अ० स्तुक् स्वाहा। ६ चत्वारः। शमग्नि रग्निधः स्वाहा। ७ चत्वारः। कयानश्चि० ८

ता। स्वाहा। ८ चत्वारः। केतुं चत्वारः न० थाः। स्वाहा। ९। आचक्षेनेत्यादिमंत्रै घृताहुतितिलयवहो
 मोग्रहदेवताधिदेवतादि स्थापितदेवताभ्यो स्थापिताभ्यश्च। यथाशक्ति अष्टोत्तरसहस्रं उ
 शतमष्टोत्तरसंशतमष्टोत्तरं तथा। अष्टाविंशतिरष्टोवा एकैकस्य उहोमयेत्। प्रथमो
 युतहोमस्याहोमस्ततः परः। तृतीयः कोटिहोमस्तु सर्वकामफलप्रदः। आधुनिका
 अशक्तास्ते वं ऊर्वंति। तिलयवाहुति। २८। प्राहेतु पूगनारिगंजवीरं बीजपूरकं। उक्त
 तीनालिकेरंचदाडिमानियथाक्रमं। आचक्षेनेत्यादिमंत्रै प्रत्येकं फलाहुति॥ ८॥
 अग्निं दूतमित्यादिनिप्रत्येकं तिलयवाहुति। ८। कद्रुद्राय गौरीर्मिमायेत्यादिभिः
 प्रत्येकं तिलयवाहुति॥ ८। त्रातारमिंद्रमित्यादिभिः प्रत्येकं तिलयवाहुति। ८। एं द
 सा० प्रत्येकं ८। गणनां०। ८। जातवेदसे०। ८। इत्यादिप्रत्येकं ८। जातवेदस इत्यनेन घृता
 कसर्षपहोमः। अग्निर्ऋषिः०। ८। प्रतिमंत्रं ८। तिलयवाहुति। ब्रह्मणस्पति० ८। इदं विष्णु० ८।

कद्रुशाय०८। रुद्रजपस्य दशांशो मः। अश्यामते सुमतिदेव० इविः। स्वाहा। आहुति० १३। तवो
 स्थापितदेवता होमः। अग्निमीले ईषत्वेत्यादिनिः प्रत्येकं ८। अंबकं सकृन्मिवेत्यादिभिर्वा
 रुतं तैः प्रत्येकं आहुति ८। अंबकमित्यनेन वृताक्तगुणुलस्य होमो न तिलयवानां सकृन्
 मिवेति पयो हवशिकरामिश्रान्नशानितं दुलान्गुडुयात्। ननु तिलयवान्। पावकान
 इत्यादिभिस्तिलयवानेव इत्यस्थापितदेवता होमः॥ इति होमसमाप्तः॥ ॥ ८॥ त
 तोविस्तरेण यजमानो ग्रहपूजां कुर्यात्। तथाहि। अथ श्रीदेशे च। सुतस्य विवाहो स
 वप्रा० थं आदित्यादि० प्रीत्यर्थं आदिनवग्रहाणां सानुज्जलार्थं आदिनवग्रहाणां स्था
 पितदेवता सहितानां पूजनमहं करिष्ये। नास्करांगारकौ रक्तौ शुक्लौ शुक्रनिशाकरो।
 पातो बुधगुरुश्वेव शेषाः कृष्णाग्रहा स्मृताः। यथावत् प्रदातव्यं वासः पुष्पं विलेप
 नं। रक्तश्चेत् क्रमादद्यात् कद्वारेण ऊं सुं न कं। चंपकं शतपत्रं च जातीपुष्पं शमीत

षा। पुष्पं चागस्त्यकं प्रोक्तं विचित्राण्यथाक्रमं॥ यातवल्क्यः॥ ॥ गुडोदनं पायसं च हविष्यं
 हीरषाष्टिकं। दध्णोदनं इविष्णुं मांसं चित्रान्नमेव च। रक्तचंदनमादित्याय श्रीरवं सो
 माय। रक्तचंदनं ऊं ऊं मं वा अंगारकाय। गोरोचनं नाके सरं वा बुधबृहस्पतिभ्यां। श्रीरवं
 डं शुक्राय। कस्तूरिकाशानिराहुभ्यां। विचित्रचंदनं केचन्यः॥ रक्तकणवीरमादित्याय।
 श्वेतकणवीरं सोमाय। ऊं सुं न मंगारकाय। चंपकं बुधाय। शतपत्रं बृहस्पतये। जातीपुष्पं
 शुक्राय। शमीपत्रं शनैश्चराय। अगस्त्यपुष्पं राहुवे विचित्रपुष्पां कचन्यः। ऊं दरादिभ्य
 फ। उक्तधूपानां वेगुगुलः। नववर्तियुतो दीपः। गुडोदनमादित्याय धृतपायसं सोमा
 य। इविष्णान्नमंगारकाय। हीरषाष्टिकं बुधाय दध्णोदनं बृहस्पतये। मोदकं शुक्राय।
 सधृतं चूर्णं नूतं माखान्नं शनैश्चराय। मांसं मोदनं संयुक्तं राहुवे विचित्रोदनं केचन्यः॥
 महाण्वे। चंदनानि। दिवा कस्तूरजान्यां हि दापयेत् रक्तचंदनं। चंदे च नागवैचैव श्री

खंडं च प्रदापयेत्। ऊं ऊं मे न उ सं यु क्तं श्री खंडं जीव सौ म्य योः। अग रं चं द नं द द्या षा ऊ के
 त्व कं जेषु वार वे ऊं र कं धू पं श शिन स्तु द्यु ता रु ताः। नो मे स ह्तर सं वै व अगु रं च बु धे तथा।
 सि हू कं गुर वे द द्या षु क्रे बि ल्वा गु रं तथा। गु गु लं मं द चारे च ला हां रा हो च के त वो पूर्वो
 क्त ऊं र का दि धू पा ना वे स र्वे षां गु गु ल र वे धू पः। तथा च या त्त व ल्क्यः॥ ॥ धू पो द यं
 श्व गु गु ल इ ति॥ त तो दी पं त्त त्वा नै वे द्यं दे यं। मं हा र्ण वे। गु डो द न र वे द द्या सो मा य वृ
 त पा य सं। लो हि ता य इ वि ष्या नं बु धा य ही र ष ष्टि कं। द ध्यो द नं गुरो र्द द्या षु का य
 धृ त मो द कां। मि श्रं धृ त मा र वै श्वानि वे द्यं स्या च नै श्व रे। रा हो मं। सो द नं द द्या के तो
 श्चि द नं तथा॥ ॥ अथ पूजा विधिः॥ य ज मान आ च म नं प्रा ण या मं च त्वा अथ श्री
 देशे च। सु त स्य वि वा हो स्र व० सि ध थं च आ दि न व ग्रं ह्मः स्था पि त दे व ता स हि ते नः। १०

पूजन म हं करि ष्ये॥ आ रि के च प र्यं त्त न्यः। अग्ना दि ग्रं ह दे व ता न्यः इ द म त्रा ई श्व रा य धि दे व ता न्य इ द म
 त्रा इ द्वा दि रि क्ता ले न्यः इ द म त्रा इ द्वा दि लो क पा ले न्यः इ द म त्रा ग णे रा रि पं च न्यः इ० अग्ना रि ने र्ज
 त दे व ता न्यः इ० रु द्र ऊं नो प रि ब्र ल वि ह्नु रु द्मः इ० आ दि त्या ह्यि य इ दं चं द नं। इ ता रि स र्वे न्यः स त्त
 मं त्रैः पूजा धू पः दी पः अर्घ्यः त स्य मं त्रः आ दि त्या घा त्र ङः स र्वे पा र्ते ये त्र प्र ति ष्ठि ताः ते गृ ह्ण त्तु म या
 द त्तै मि म म र्धे न मो न मः। प्रा ह्णा रि फु ला रि द द्या त्। ना ग वं ध्नी द लं शु चं पू गी फल स मा चि तं। क र्पू र
 ण स मा यु क्तै तां बू लं प्र ति गृ ह्ण तां। नै वे द्यं। अत्र नै वे द्या नि य चा क्त ता नि आ रि त्या दि न व ग्रं ह्मः स्था
 पि त दे व ता स हि ते न्यो वः स्वा हा॥ आ रा त्रि कं। न मो ब्र ल णे रु क १ ये दे वा सो १ वि श्व त श्व सु १ न मो म ह्मः १
 इ द मा त्रि कं आ दि वः स्वा हा॥ अत्र पुनः पु ष्य पूजा आ रा त्रि कं वे द नं न म स्र स्कारः। आ रि त्या न्यो न
 मः। प्रार्थ ना। आयु वि द्या ध नं र त्तं य राः सो र्यं च पु ष्क लं। पु त्रा नू द त्त सु खं द त्त स र्वा का मां श्व दे हि मे।
 पूजा सं क ल्पः र क्त चं द ना दि चं द नैः र क्त क र वी रा दि पु ष्यैः ऊं र रा दि धू पेः। प्रा ह्णा रि फु लेः। गु डो द ना दि
 तै वे द्यैः क र्पू र रा त्रि कैः। अ न या य चा क्त त पू ज या न ग चं त आ रि त्या दि० य ङ्गः स्था पि त० स हि ताः श्री
 यं तां। ज ले ज ले। व क्षि पू जा। आ रि ते क पि लो ना म पिं ग लः सो म उ च्य ते। ध र्म के च स्तु था नो म रु रा

सन्निबुधेस्मृतः। गुरोर्बैवशिरवीनामशुक्लेनवतिदाटकः। शनैश्चरेमहातेजाराहोकेतोऽकृताशनेः।
 इतिवक्रौपुष्पप्रक्षेपः। बालिदानां होमकुंडं परितः। पूर्वदिदशदिस्तुक्रमेण। आतारमिंदमावि-
 षः। इंदायनमः। इंदानुचरेभ्योनमः॥ इति पूर्वस्थां। त्वन्नो अग्ने० ते। अग्नयेनमः। अग्न्यनुचरे-
 भ्योनमः। एवंक्रमेणयस्मिन्नुहो० यमायनमः। यमानुचरे०। प्रातर्यायुः० तां। निरुतेनमः। नि-
 रुत्यनुचरे०। उदुत्तमं० मावरुणायनमः। वरुणानुचरे०। आनोनियुद्दिःश० नः। वायवेनमः।
 वायवानुचरे०। वयंसोमव्र० हि। सोमायनमः। सोमानुचरे०। तमीशानं वसो०। ईशानाय-
 नमः। ईशानानुचरे०। अस्मरुद्रा०। रुद्रायनमः। रुद्रानुचरे०। इतीशानी प्राच्ये मध्ये॥ पूर्वा-
 ऋतिः। वृत्तस्पृक्वचउषयंस्त्रिमुक्तापत्रं पूगं नालिकेरं श्रावं उंकरं उं त्रैपुडुवस्त्रै॥ म८
 चमुक्ताततः स्त्रिचं पूणं हत्वा हत्वा यजमानो चारुध्वे। समुद्राहमिरिति स्त्रुकेन मधुमं-
 तजुर्मिमितं तेन अवधि नधारया वृत्तं जुहुयात्। पूर्वा॥ अग्न्येनागां ता ऊशं उिका प्रारज-
 ते। स्विष्टचरा। एकः स्त्रुवः। एकः अवदानं। उपरिस्त्रुवदयं। श्रुतानि वारः। उं अग्नयेस्विष्ट-
 ते स्वाहा। उदकोपस्पर्शनी। सप्तर्की। नः स्वाहा। उं उवः स्वाहा। उं स्वः स्वाहा। उं ननुवः स्वः। ११

स्वाहा॥ २॥ अयाश्चाग्नेस्त्यननिशस्तिश्च सत्यनित्यमया असि। अयासा मनसा ततो या सं हव्य-
 मूहिषो अयानः। तनु हिनेषजं स्वाहा। प्रजापतये स्वाहा। सव्ये पाणौ ये ऊशास्तां दक्षिणे ना-
 ग्रे सं गृह्य मूले सव्येन स्त्रुचयं मधुं स्त्रुवे मूलमाज्यं स्थात्वा०। अग्नेर्वसो॥ सि। इति जुहुयात्।
 तिस्रः समिधो जुहुयात्। पवित्राभ्यां पर्युक्षणां। इदमाप इति च न मार्जनं। पवित्रेभ्यो प्राहि-
 ष्याव हि होमिः। ततो होमसंकल्पः। पुण्याहं दीर्घमायुरस्तु। शिवा०। सो०। अरुतं०। दीर्घं०।
 वृद्धि०। धनं०। इष्टं०। अग्नि० यत्ना०। द्विप०। अस्मिन् ग्रहशांतिकर्मणि यद्यद्वयं याव-
 द्धावदं संख्याकं येन येन मंत्रेण कृतं तस्यै यस्यै देवतायै तत्तद्वयं तावत्तावत्संख्याकं तेन
 तेन मंत्रेण कृतं तस्यै तस्यै देवतायै। इति जलं जले॥ करसंपुटं हत्वा। सा सा देवता सुप्री-
 ता शांतिदा पुष्टिदा वरदानवंतु॥ दक्षिणं संकल्पः। अग्न्यग्रहशांतिकर्मणि प्रतिष्ठासि धार्थं
 सव्यं रिष्ट परिहाराय सर्वकामसमृद्धयर्थं। आदिनवग्र० धेनवा दत्त दक्षिणानिः क्रये य-
 थापरिकल्पितं द्रव्यं आचार्यप्रमुखवरुत्तिकृत्वा पकेभ्यो हंसं प्रददौ यो यस्य विनागः

[illegible]

प्राहादिकानिबृहदानुक्रमेणतेषांहुस्तेपथित्।आन्योक्तस्त्वेणहोमविभूतिगृहीत्वातेषां
 हुस्तेजंक्रमेनेवमागत्यविभूत्याकार्योप्रथमंग्रहादीनांवर्षापिनांपश्चात्तेषां।आशीर्वादि
 तेन्यआचमनंदेय।पूर्ववादिहोमांताऊशंडिका।तताहोमसंकल्पाद्यवांतरंचरुतं।इदा
 नीप्रणीताविमोकादिकासमाप्तिपर्यंतोऊशंडिकाप्रारंभ्यते।प्रणीताविमोकः।ब्रह्मणे
 पूर्णपात्रं।ग्रहशान्तिकर्मणःसमृद्धयर्थेइदंपूर्णपात्रंसहिरण्यंब्रह्मन्त्रुन्यमहंसंप्रददा
 ब्रह्मोसर्जनांकमपिवेगब्राह्मणनोजनं।अस्यनवग्रहशान्तिकर्मणःसमृद्धयर्थेन्यूनाति
 रिक्तंपरिपूर्णार्थिकमंगिदेवतानांप्रीत्यर्थं।यथासंपन्नेनान्नेननृत्तिपर्यंतननोजने
 नब्राह्मणमेकमहंतर्पयिष्ये।नगवत्सःकमंगिदेवताःप्रीयंतांशंनःपंचोनाशान्तिः।शन्न
 इदाग्रीवर्गत्रयोर्वैयज्ञेइविजपेत्।अस्यनवग्रहशान्तिकर्मणोयन्यूनाति०स्तु।गृहेष्ट
 उत्तरेककर्मविचित्रनिश्चि।रक्षानां०नमः।यस्मिन्स्मृत्याच०श्रीयज्ञेष्टुमयायनमः॥
 ।इतिऊशंडिकासमाप्तः॥ ॥ततोग्रहादीनाविसर्जना।उतिष्ठब्रह्मणस्त्वैदतिरुचः॥

विसर्जनं ॥ ॥ ग्रहशान्तिः समाप्तः ॥ ॥ ॥ विवाहं रिशुनकमरौ विनायकशान्तिः ॥ ग्रहशान्तिः ॥ तत्प्रातिनिधौ ब्राह्मणभोजनं वा ॥ स्नानं संधातुं पणं वैश्वदेवः सर्वसमेना देवपूजा ॥ लिखितगणेशपूजा ॥ वल्लिकाचारः ॥ मानुषाष्टपनां वसोधरिः ॥ वृष्णादं ॥ तेषां प्रकर्षः ॥ जौरी ॥ पञ्चाशचीमेधासावित्रीविजयाजया ॥ देवसेनास्वधास्वाहा मातरो लोकमातरा धृतिः पुष्टिः स्तथा उष्टिः ॥ रात्रौ देवतया सह ॥ गणेशनाधिकाशेताष्टौ पूजाश्च द्दशी ॥ २॥ रुद्रनां सप्तदश ॥ आचमनं प्राणायामः ॥ ॥ स्वस्त्ययनपाठः ॥ प्रयोगः ॥ अघश्रीत्यादिदेशोच्यते ॥ अमुकस्य विवाहोऽस्य विवाहोऽस्य वकर्मप्रारंभनिमित्तं सर्वानिष्टपरिहारायैव कामसमृद्धयर्थं सर्वदुरितोपशान्त्यर्थं अविघ्नकर्मणां समृद्धयर्थं विनायकोपसर्गनिष्ठतथैव ॥ गणेशां विक्रयोः प्रीत्यर्थं आदित्यादिनवग्रहाणां प्रीत्यर्थं आदित्यादिनवग्रहाणां सानुज्जलायै ब्राह्मणभोजनसंकल्पपूर्वकं गणेशगोयादिमातृणां वसोधरिणामहितानां स्थापनप्रतिष्ठापूजनं चाहं करिष्ये ॥ पुण्याहुं दीर्घमायुरस्तु ॥ शिवा आ

१३

पः संज्ञासौमनस्यमस्तु ॥ अस्तं चारिष्टं चास्तु ॥ इति पात्रमध्ये ॥ ततो यजमानशिरसि ॥ दीर्घमायुरस्तु ॥ शान्तिरस्तु ॥ पुष्टिरस्तु ॥ दृष्टिरस्तु ॥ धनधान्यसमृद्धिरस्तु ॥ द्विपुष्टिरस्तु ॥ संपदस्तु ॥ अनिष्टनिरसनमस्तु ॥ यथापरो गंडुरितमशुनेतद्वरे प्रतिष्ठितमस्तु ॥ द्विपदचतुष्पादस्यः सुशान्तिर्विष्ठा ॥ इत्यंतं कृत्वा ॥ अमुकस्य विवाहोऽस्य वकर्मर्थी येथा संपन्नेनानेन नृत्तिपयातनभोजनेन प्रत्येकामकेकसंख्यायाष्टकादशब्राह्मणानां इतर्पयिष्ये ॥ भगवत्योगेशां विकेतया ॥ आदित्यादिनवग्रहाश्च प्रीयतां ॥ ॥ ततो मानुषाष्टपने ॥ उत्तरत उपचार इत्येवं ॥ प्रदक्षिणं वा ॥ ॐ श्रीमहागणपतिं स्थापयामि ॥ ॐ गौरीं स्थापयामि ॥ ॐ पद्मां स्थापयामि ॥ ॐ शचीं स्थापयामि ॥ ॐ मेधां स्थापयामि ॥ ॐ सावित्रीं स्थापयामि ॥ ॐ विजयां स्थापयामि ॥ ॐ जयां स्थापयामि ॥ ॐ देवसेनां स्थापयामि ॥ ॐ स्वधां स्थापयामि ॥ ॐ स्वाहां स्थापयामि ॥ ॐ लोकमातृं स्थापयामि ॥ ॐ धृतिं स्थापयामि ॥ ॐ पुष्टिं स्थापयामि ॥ ॐ गोत्रदेवीं स्थापयामि ॥ प्रतिष्ठा ॥ उत्तरदक्षमित्रावरुणा रुचः पूजा ॥ गुडधूपनालिकेरानैवेद्यं ॥ गणपत्राणि ॥ नैवेद्यं ॥ इदं नैवेद्यं गणेशगोयादिमातरो वस्वाहा ॥ गणेशगोयादिमातृभ्यो नमस्तु ॥ ततो वसोधरिणा ॥ पूर्वजं देवाशतधारं वायुमकर्मवेणुसप्तवृत्तधारामं वाष्टपाक्यं वा ॥ प्राक् १० संस्था उदकं संस्थावा ॥ शिरसि संमोलिता ॥ प्रतिष्ठा पूजा ॥ नालिकेरार्घ्यं ॥ इदं नैवेद्यं ॥

वसो ध्रुवः स्वाहा ॥ गृहनिर्गमवामे च वसो ध्रुवः च वेदिका ॥ कार्या विवादे विद्वद्भिर्देवैर्देवदक्षिणे ॥
 गृहे वै पश्चिमद्वारे तथोत्तरकपाटके वेदिका च वसो ध्रुवः गृहनिर्गमदक्षिणे ॥ ततो वृद्धि
 श्राद्धं ॥ यवैर्गृहीतैर्निर्घसितैर्नक्षत्रजैः विश्वेषां देवानां युग्मे पितॄणां च त्वारियुग्मानि ॥ अ
 न्वष्टकेऽपि न्यश्चतस्त्री न्यश्चसदैवतं ॥ तान्यस्त्वदैवतं वृद्धौ ते न्यश्चापि सदैवतं ॥ १ ॥ इति
 वचनात् ॥ षडेव युग्मानि ॥ नाष्टौ ॥ अक्रोधनैः ॥ नां दीमुखवैश्वदेवश्राद्धं ॥ पादप्रक्षालनं ॥
 आचमनं प्राणायामः ॥ ३ ॥ त्वस्ति नो मिमांसा च ५ संगमे मदीत्यंताः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ३ ॥
 अपवित्रः प० नमः स्वाहा ये स्वाहा यो नित्यमेव न वं तुते ॥ आमुदयिक श्राद्धोपहारणं प
 वित्रतास्तु ॥ ॐ नमः ॥ ॐ नमः ॥ प्रचोदयात् ॥ उपास्मे गायतानरः वर्गः मधुः ॥ अत्राय
 अमुकमासे अमुकपक्षे अमुतिथौ अमुकदिने यथावत्तमान् नक्षत्रयोगकरमुहूर्त
 समवाये ॥ एवं गुणविशिष्टायां पुण्यतिथौ ॥ अमुकस्य विवाहो सवकर्मप्रारंभनिमित्तं
 सार्धं ॥ अमुकसगोत्राणां ॥ नां दीमुखमातृपितामही प्रपितामहीनां ॥ अमुकी अमुकी देवि १४
 दाता ॥ अमुकसगोत्राणां ॥ नां दीमुखपितृपितामहप्रपितामहानां ॥ अमुका अमुका अमु

शर्माणां ॥ अमुकसगोत्राणां ॥ नां दीमुखमातामहप्रमातामहद्वृक्षप्रमातामहानां ॥ अमुका अमु
 का अमुकशर्माणां ॥ अमुकसगोत्राणां ॥ नां दीमुखमातामही प्रमातामही वृक्षप्रमातामहीनां ॥
 अमुकी अमुकी अमुकी देवि दाता ॥ नां दीमुखवैश्वदेवहर्वकंपार्वणचतुष्टयविधिना युष्म
 दनुजया आमुदयिकश्राद्धमहं करिष्ये ॥ नां दीमुखविश्वदेवा इदं वः आसनं ॥ एवं सर्वे ॥
 अमु० त्राः ॥ नां दीमुखमातृपितामही प्रपितामहः ॥ अमुकी देवि दाताः यथाविभागं इदं वः
 आसनं ॥ एवं द्वितीये ॥ अमुक० त्राः ॥ नां पित्रपितामहप्रपितामहः ॥ अमुका २ अमुकश
 र्माणां ॥ यथाविभागं इदं वः आसनं ॥ एवं द्वितीये ॥ अमु० त्राः ॥ नां मातामहप्रमातामह
 वृक्षप्रमातामहः ॥ अमु० २ अमुकशर्माणां ॥ यथाविभागं इदं वः आसनं ॥ एवं द्वितीये ॥ अ
 मु० त्राः ॥ नां मातामही प्रमातामही वृक्षप्रमातामहः ॥ अमुकी देवि दाताः यथाविभागं
 इदं वः आसनं ॥ एवं द्वितीये ॥ यवान् गृहीत्वा ॥ ॐ आगच्छन्तु भवंतुते ॥ नां दीमुखान् विश्वा

देवानावाहुयिष्ये। उ विष्टेदेवास आगतं वा। एदं त दथ। विष्टेदेवाः शृणुते यधं। उ उषध
 यः सवदंते सो मे न० मसि। एवं रतीये। नांदीमुखी माहिरावाहुयिष्ये। नांदीमुखी माहिरावाहु
 यिष्ये। नांदीमुखी मातामहा नावाहुयिष्ये। नांदीमुखी मातामहा रावाहुयिष्ये। विष्टे
 षां देवानां अर्धः। २ पिहृणां अर्धः। १२॥ पवित्रे देवे सर्वत्र। शन्नो देवी० उ नः। यवोसियवया
 स्म० रातीः। अत्र। चंदनपुष्पे। धूपः। दीपः। नांदीमुखी नां विष्टे षां देवानां अर्धः। चिनविधेः
 परिपूर्णतास्तु। तत्तपिहृणां मर्धिराणां। शन्नो देवी० उ नः। यवोसोमदेवसो गोसुवो देव
 निर्मितिः। अत्र मन्त्रिः पृक्तः पुष्ट्या नांदीमुखी लोकान् प्रीणाहि नः स्वाहा। एवं सर्वेषु।
 नांदीमुखी नां माहृणां पिहृणां मातामहानां मातामहानां अर्धः। चिनविधेः परिपूर्ण
 तास्तु। उ नृनुवः स्वः॥ नांदीमुखी विष्टे षां देवेभ्यो नमः। यादिव्या० वं उ। नांदीमुखी
 विष्टे देवा एतदो अर्धः। एवं सर्वेषु। एवं पिहृणां। उ नृनुवः स्वः। इति अनु आर्धपात्र १५

स्थापनं। अर्धोदकवंदनो रदमत्र। चंद० धूपः। दीपः। यथा दत्तं० चिनं। नांदीमुखी विष्टे देवावः
 स्वाहा। इदं० अर्चनं० अमुकसंगोत्राः नांदीमुखी माहृपितामही प्रपितामह्यः अमुकी
 देवि रायाः यथा विभागं वः स्वाहा। इदं० चिनं० अमुक० त्राः। नांदीमुखी पिहृपितामह प्रपिता
 महाः। अमुका र अमुकशर्माणो यथा वि० स्वाहा। इदं० नां० अमु० त्राः। नांदीमुखी माता
 मह प्रमातामह वृद्धमातामहाः। अमुका र अमुकशर्माणिः यथा विभागं वः स्वाहा।
 इदं० नां० अमुक० त्राः। नांदीमुखी मातामही प्रमातामही वृद्धमातामह्यः। अमुकी
 देवि रायाः यथा विभागं वः स्वाहा। इमानि अर्चितानि ज्योतीषि। अर्चनविधेः परिपूर्ण
 तास्तु। आचमनं। उ नृनुवः स्वः। अहन्नमीमदंतेति यवान् चिकीर्यो ज न संकल्पः।
 नृनुवः स्वः॥ पृथिवी० विष्णो इव्यं रह। इदं० भोजनं। नांदीमुखी विष्टे देवावः स्वाहा। एवं
 सर्वेषु। नृनुवः स्वः। पृथिवी० विष्णो इव्यं रह। इदं० भोजनं। अमुक त्राः। नांदीमु० माहृ
 मह्यः। अमुकी र देवि रायाः यथा वि० स्वाहा। उ नृनुवः स्वः। पृथि० लो इव्यं० इदं० जनं।

अमुं त्राः। नांदीमुखपितृपि० महाः। अमुकाश्शर्मणः यथाविनागंवः स्वाहा। उं नृत्तुवः स्वः
 ए० दुव्यं रक्षः। उद० दुद० नोजनं। अमुकसगोत्राः। नांदीमुखमातामह० महा० अमु० मा
 णो० स्वाहा। उं नृत्तुवः स्वः ए० दुव्यं० नोजनं अमुकसगोत्राः नांदीमुखमातामह० महा०
 अमुकी३ देविदाः यथाविनागंवः स्वाहा। उं नृत्तुवः दयात्। उपास्मे गायता नरः० वगशि
 मधु३। अत्राघ० दिने यथाव० तिथौ अमुकस्य विवाहो सव० सर्वा० र्थी अमुकसगोत्रा
 णां। नांदीमुखमातृपितामही प्रपितामही नां अमुकी३ देविदानां। अमुकस० नांदी
 मुखपितृपितामहप्रपितामहानां अमुकाश्शर्मणो अमुकसगोत्राणां। नां
 दी० मातामह० अमुका० णां। अमुकसगोत्राणां। नांदी० मातामही प्रमातामही वृद्ध
 प्रमातामही नां। अमुकी३ देविदानां। नांदीमुखवैश्वदेवपूर्वकं पार्वणचतुष्टयविधे
 र्यज्ञतं यन्न चतंतद्युष्मत्यसादा संपन्नमस्तु। तथास्तु। एतद्वोज्योतिः सूयेज्यो
 तिः। संक० न्यासिद्धिः। विकिरप्रक्षेपः। उं नृत्तुवः स्वः। स्तराणं पात्रे जपः। उं नृत्तुवः यात्। १६

उपास्मे गायता० मधु३। अवने जनं। आ० कदधिके सर्वत्र। पितृवैश्वदेवानां मग्रहणात् प्राक् नांदीमु
 खपदप्रयोगकर्तव्यः। दधिबदराक्षतमिश्राः पिंडाः कर्तव्याः। पिंडदानं। प्रत्यवने जनं। अत्र नांदी
 मुखे न्यो वासः। बदनादि। अत्राघादन० वः स्वाहा अत्राघादन० एतितास्तु। अनेन पिंडदा
 नेन गृहे हृदि वा तानि च वं उत्र रेक मण्य विष्णु मस्तु। आचमनं। यजमान नमस्कारं करोति। त
 तोवरं क० न्यां प्राप्नुस्व देह० न्यां उपवेश्य संबोधिनी स्त्री पीतवस्त्राच्छादिते तच्छिरसि शूषेण व्री
 हान् अवकिरेत्। ततो दक्षिणहस्ते लोहकं कणबंधनं। एवं लोकाचारं हत्वे वा वरो नमस्कारं ऊ
 यति। पुण्याहं दीर्घमायुरस्तु। शिवा० सौ० अक्षतं०। अस्य हिरण्यदक्षिणानि क्रये० वः स्वा
 हा। एवं सर्वेषां। पितृवर्गेष्वेवमेवानरतपदोच्चारणं। दक्षिणाः पांडु बक्रदे० संपद्यंतां नां
 दीमुखो मातरः प्रीयंतां। नां० पितरः प्रीयंतां। नांदी० मातामहः प्रीयंतां। नांदीमुखो माता
 महः प्रीयंतां। यासां मुदिष्टं ताः प्रीयंतां। येषां मुदिष्टं तेः प्रीयंतां। पिंडोपरि पित्रां णि
 र्छां आस्तीर्या नांदीमुखान् पितॄन् स्वाहा वाचयिष्ये। नांदीमुखी न्यो मातॄन्यः स्वाहे च

तां। नांदासुखेभ्यः पिरभ्यः स्वाहोचतां। एवं सर्वेषां। ऊर्जं विहंती मृतं० स्वाहास्तुतर्पय०॥ पुनरु
 क्षिणसंकल्पः। सोम्याः पितरः संज। इत्यादिपिंडचालने चतुर्विधः। पात्रचालनां संचरमभ्यर्चय।
 आदित्याद्याग्रहाः प्रीयतां। प्रजापतिः प्रीयतां। स्थावरसंयोगोऽस्तु। ब्रह्मपुत्रं ब्रह्मधनं चायु
 ष्यं चास्तु। उत्तरे कर्मण्ये विद्वमस्तु। अनिवादयामि सदसर्वैः। आयुष्मात्र वा सदसर्वैः
 इति ब्राह्मणः। पुण्याहकालो वाच्यतां। पुण्याहं नवं तो ब्रुवंतु। ३। पुण्याहं ३। इति ब्राह्मणः।
 रुद्धिं नवं तो ब्रुवंतु ३। संध्यातां ३। इति ब्राह्मणः। कल्याणं नवं तो ब्रुवंतु। ३। कल्याणं ३। इ
 ति ब्राह्मणः। स्वस्ति नवं तो ब्रुवंतु। ३। उर्वस्वस्ति। इति ब्राह्मणः। अत्रायेत्यादि। अमुकदि
 ने० यथावर्तमानं० पुण्यतिथौ अमुकस्य विवाहोऽस्य कर्मप्रारंभनिमित्तं। सर्वार्थं
 सर्वकामं० यं सर्वदुरिथं अविघ्ने० चाशास्त्रे० थं अमुकसंगोत्राणां। नांदासुखमारपि
 तामही प्रपितामहीनां। अमुकी देविदानां। अमुकसंगो० नां० पितॄणां। अमुकार्ज
 मुकशंभ्रणो। अमुकसंगो० नां० मातामह०॥ अमुकी२ अमुकेशंभ्रणं। अमुकसंगो०

११

नां० मातामही० नां० अमुकी देविदानां० अमुकस्य नां०। पुनर्वेदे देवसर्वकस्य पार्वणवत्
 पृथग्विधिना तत्तस्य यः कश्चिन्मंत्रोक्तो विधिः। सदसर्वोपि नवतां प्रसादात् श्रीगणेशां बिक
 योः प्रसादात्। आदित्यादिनवग्रहाणां प्रसादात्। उपविष्टब्राह्मणानां प्रसादात् सर्वः परिपूज्योऽ
 स्तु। न्यूनाऽस्तु गृहेष्टु वंजु। उत्तरे० मस्तु। तमूषु वाजिनं वेमा इति विसर्जनं॥ इति दृष्टिश्चा
 दसमाप्तः॥ ॥ अथ कन्यावरणं॥ तत्र वंशपात्री नानाविधपुष्पाभरणफलजंजमपूर्णं स्त्री
 परिधानयोग्यपट्टजलावृतां यवसंयुतां। लोकाचारप्राप्तसर्वोपस्करसपूर्णं। जातीचप
 कमालसादिसुगंधिजसुमरचितस्रज्जुट सहितां। इरण्यालंकरणमुदञ्जं नंचाचार्य
 आदाय अन्यैर्विरह्ये। सदस्तु वंजं जमतिलकैः कन्यायाः पित्र्यद्विगच्छेत्। तदा परिणोता
 अन्तरा० रुजवद्विपृचा कन्यावरणं थं गच्छतो वरकान् वीरुतो। तत आचार्यः पुष्पफल
 यवानुदञ्जं नंचादाय कन्यायाः पित्र्यमंडपद्वारे स्थित्वा अमुकसंगोत्रः अमुको मु रा

मी० अहं० जोः इति० त्रिः कथयति० ततः कन्या दातृगृहाः पीतवस्त्रखंडाद्यादि ते उच्चतरपाठे कन्यां
 एणाहं वाचनपूर्वकं पूर्वाभिमुखीमुपवेश्य कन्यायाः पश्चिमतः पूर्वाभिमुखा उपविशंति० आ
 चार्यप्रमुखवरकास्तकन्यायापुः पश्चिमाभिमुखा उपविशंति० उपविश्य च अमुकसगो
 त्रदेदत्तः अमुकशर्माविरः अमुकसगोत्राः देवदत्तयत्तदत्तमित्रदत्ताः वरस्यपिरबिता
 महप्रपितामहाः॥ अमुकसगोत्राः अमुकाश्शर्माणो वरस्यमातामप्रमातामहवृद्ध
 प्रमातामहाः॥ इदं विख्यातविशुद्धो नयः कुलायास्मदरा यत्नदीयां कन्यां धर्मादि स
 कलपदार्थसिद्धये देहि॥ इति कन्यादातारं प्रार्थयन्ते॥ ततः कन्यादाता अहं लज्ज उपस्थि
 ते अविकलेन्द्रिया या पापाय तस्मै दास्यामि इत्यंगीकरोति॥ ततो दावपिपदो अनाधृष्ट
 मस्य० माधाः इति मंत्रेणोदञ्जं भस्त्रां जलपूणे पुष्पाक्षफल यवहिरण्यमिश्रां यति १८
 यष्टहजामुत्तमधात्रुमयी वा पूर्णपात्री मणिमृशतः॥ ततः आनः प्रजां० च उष्ये॥

प्रजां त्वयि दधामि॥ पशून्स्त्वयि दधामि ते जो ब्र० मिदं कृत्वा आचार्यस्तिष्ठन् कन्यामूर्धनि तां
 पूर्णपात्री मुचंति॥ एवं कृत्वा ते वरिगृहमागत्यांगीकारे कथिते प्रतिष्कृता कर्म निवति॥ तद्
 तां ब्रूलदानाचारपूर्वकं॥ ॥ इति कन्यावरणं॥ ॥ अथ तां ब्रूलदानाचारः॥ ॥ तत्र व
 रस्य पादौ प्रक्षाल्य ललाटे उञ्जं उञ्जमतिन कं कृत्वा॥ हे मां कार्पासं चोपवीतां॥ तस्त्रयुग्मं
 च कन्यादाता अस्मै ददाति॥ ततो धृतवस्त्रयुग्मस्योपविष्टस्यास्य कंठे कन्याप्रदं चुर
 निञ्जसुमस्रमाबध्ममांगल्यं करोति॥ ततो हतानृगृहीत्वा वरस्य दक्षिणं जान्वचारं
 इमं मंत्रं पठति॥ तस्मिन्काले अग्निसानिधेस्नाते स्नाता ह्यरोणिणि अव्यंगे अल्कोब
 अपतिते त्वयि कन्या न विष्पति॥ ततः सप्तपूगोपेतानि सप्तनागवल्लीदलानि ददा
 ति॥ ततः श्वतस्रसो वासिनो वरमवकिरन्ति॥ आशीर्वादिः॥ अन्यपत्रिका श्रवणं॥ पुण्याहं

दावैदत्यादिदहिणसंकल्पः। तांबूलदानकर्मप्रतिष्ठासिद्धर्थीहिरण्य० वृद्धपुरुषब्रा
 ह्मणेभ्योऽहंसंप्रददे। तदावरोपिदहिणसंकल्पं करोति। पुण्याहंदावमायुरस्त्वित्यादिक
 त्वा। स्थिरपत्रकर्मणः प्रतिष्ठासि० हिरण्य० वृद्धपुरुषब्राह्मणेभ्योऽहंसंप्रददे। ततोदहि
 णाः पांत्वित्यादिउजौयुगपतपठः। इत्यादिसर्वलौकिकं कार्यं॥ इति तांबूलदानं॥ २७॥
 अथप्रतिष्ठाकर्म। आचमनं स्वस्त्ययनमितादिआज्यभागान्तं कृत्वा। उं अग्निर्जनित
 समे अमुकीदां जायायां ददाउ स्वाहा। उं सोमोजनिमां समामुकीदाया जायाजनि
 मतं करोउ स्वाहा। उं पूषाज्ञातिमां समा अमुकीदाये जायाये पित्रामात्रा नाना
 ज्ञातिमंतं करोउ स्वाहा। इति स्क्रवेण ज्याहुताहुति। ततः स्विष्टकृदादिशान्तं तं स
 मापनीयं॥ ॥ अथेन्द्राणीकर्म॥ ॥ विहात्पूर्वस्मिन्दिने तद्दिनादपि पूर्वस्मिन्दिने वा १७

अर्धरात्राहुर्द्विकन्यागृहे वादिकायां एतत्कर्म भवति। तत्र आचमनाद्याज्यभागान्तं कृत्वा ततमंग
 लस्नानां कन्यां अग्नेः पश्चादुपवेश्य अन्वारधायां स्क्रवेण जुहोति। नृः स्वाहा। उं भुवः स्वाहा।
 उं स्वः स्वाहा। उं भूर्भुवः स्वाहा। उं अग्नये० सोमाया० प्रजापतये० मित्राय० वरुणाय०
 इंद्राय० इन्द्राण्यै० गंधर्वाय० भृगाय० पूषे० त्वष्ट्रे० वृहस्पतये० राशे प्रत्नानीकाय० ए
 एकं १७ आज्याहुति। स्क्रवेण कृत्वा ततः अस्मिन्निवाहुमहोऽसवे नृत्पनाथं च तस्रः सौवासि
 नारविधवाः शूद्रास्त्रियः शाकसुरान्नैरहंतर्पयिष्ये॥ इति संकल्पं ऊयति। अथ इन्द्राणीक
 मणः समृध्यर्थं ब्राह्मणमेकं अहंतर्पयिष्ये। इति संकल्पः॥ स्विष्टकृदादिशेषं समापनीयं।
 कर्मपि वेगं ब्राह्मणभोजनं॥ इति इन्द्राणीकर्म॥ एवं आचार्यः कन्यागृहे इदं कर्म कृत्वा तत
 स्तकालमेव वरगृहे गत्वा तस्यामेव रात्रौ अग्निस्थापनं कृत्वा। एवमेवैतदेव कर्म करोति।
 अथ वा वर एव स्वयं चैतं करोति। तर्हि मुख्यः पक्षः। आचमनाद्याज्यभागान्तं कृत्वा। व्याहुति
 च उहयं कृत्वा अग्नये सोमायेत्यादि। राशे प्रत्नानीकाये तंतं कृत्वा। उं वैश्वरण्या स्वाहा। उं

ईशानाय स्वाहा ॥ इति वै आहुती अधिके जुहोति ॥ एवं आहुति ॥ १० ॥ शूद्रस्त्रीतर्पणं संक-
 ल्य ॥ ततः स्विष्टकृदादिसर्वं समापनीयं ॥ कर्मपवर्गे ब्राह्मणभोजनं दृश्यम् ॥ आधुनिका नान्मा-
 त्रमादात् ॥ इदं कर्मवरगृहे दृश्यम् न ऊर्वति ॥ किं उक्तं नो गृहे एव आचमनादिपूर्वकं स-
 र्वं शूद्रस्त्रीतर्पणं ब्राह्मणानां तत्तत्तस्मिन्नेवाग्नौ वा हस्तादि ईशानाय तं ता एका न वि-
 शतिमाहुती पुनर्जुहोति ॥ पुनरपि शूद्रस्त्रीतर्पणं संकल्य ब्राह्मणसंकल्यं च तत्तत्स्विष्टकृ-
 दादिशेषं समापयति ॥ कर्मपवर्गे ब्राह्मणमेकमेव ॥ ॥ इतीजानी कर्म उने समाप्ते ॥ ॥
 अथ विवाहकर्म ॥ ॥ तस्योपहारः ॥ बहिर्ब्रह्मादि स्क्रमे ह्येव च स्था नीवर्गं लानाशमी
 पत्रमिश्राः ॥ उदकं न सोपस्करः ॥ दृष्यते ॥ शमीगन्धर्वचक्रत्वकमदनफल २ मधुपर्क-
 पहारः कांस्यपात्र २ ताम्रपात्र २ अथवा मुद्रिके २ वाससी २ उगान्दौ कूर्च १ यवा इति म-
 धुपर्कपिहारः तथान्यदपि यवा शलनी इत्यादि दत्तं शाखा त्रावर्ष १ दर्वी १ शमीत्र ॥ २०
 वशी सूके १ ॥ ऊँ ऊँ मा ॥ उदकपात्रं नैलरणी अरु १ सो आचमनायाज्यभागो तत्तत्तत् ॥

स्वास्तिवाचक ब्राह्मण इस्तेषु प्रोहितादि सुशान्तिर्भवत्यंतं कृत्वा ॥ अस्य विवाहं गृहस्थः स्वास्तिवाच-
 नकर्मणः प्रतिष्ठासिद्धयर्थं इति एव दक्षिण नि ० स्वास्तिवाचक ब्राह्मणे भोजनं संप्रदेद ॥ यो यस्य
 वा ॥ दक्षिणपांशु ॥ इत्यादिकल्पानां नवतो कुरुवंत इत्यंतं पणित्वा ॥ स्वास्ति नवतो कुरुवंति ॥ ब्रा-
 ह्मणानां इस्तेषु ॥ अस्य विवा ० स्वास्तिवाचनकर्मणो यन्मू ० वक्रप्रसादा ० स्क्र ॥ गृहे दक्षि ० त-
 त आगतस्य वरस्य मस्तके स्वास्तिवाचका अहता मुंचंति ॥ तदा कोचिदपती शमीगन्धर्वच-
 त्वक्येषां ऊरुतः ॥ ॥ ततो मधुपर्कः ॥ तस्यायं विधिः ॥ वेद्या उत्तरतो देवीं प्राश्नुस्वोपवेश-
 नाथं स्थापयेदेकमुदश्चुस्वोपवेशनाय चातत्रागतो वरः प्राश्नुस्वस्तिष्ठेत् कन्यादाता चो-
 दश्चुस्वदा उर्ध्वं दक्षिणतः कन्याजननी चाततः कन्यादाता तिष्ठन्नुदश्चुस्वः पठति ॥ वंसा-
 धु ० नवास्ता मर्चयिष्यामो नवंतं ॥ इति अर्चय ॥ इति वरः प्राश्नुस्वः स्तिष्ठन् कथयति ॥
 ततो दाता कर्चं गृहीत्वा कर्चं २ प्रतिगृह्यतां इत्याह ॥ प्रतिगृह्यतां इति वरः ततः पीठे उ-

तत्राग्रं कर्त्तुं आरोप्य वरः पूर्वाभि सुख उपविशेत्। अवर्षा दासार्ति। इति मंत्रे ततः कन्यादा
 तां उदङ्मुख उपविश्या पाद्यं प्रतिगृह्येतां इत्याहु। वरश्च प्रतिगृह्णामि इत्युक्त्वा। उर्वि
 राजो दोहो दोहः इति मंत्रेण गृहीत्वा तूष्णीं स्वपादयोर्निनयेत्। दाता अर्घ्यमर्घ्यमर्घ्यमर्घ्यं प्रति
 गृह्येतां इत्याहु। वरः प्रतिगृह्णामि। ति गृहीत्वा तूष्णीं स्वपादयोर्निनयेत्। आचमनीयमा
 चमनीयमाचमनीयं प्रतिगृह्येतां। इति दाता। प्रतिगृह्णामि। ति वरः। आपो हि वेति हि
 स्तुभिरेकैकया चामेत्। मधुपर्कः। प्रतिगृह्येतां इति दाता। प्रतिगृह्णामि। ति वरः।
 ततो दाता उद्वाटितं मित्रस्य त्वा० ह्ये। इति वीक्ष्य उदेव स त्वा० गृह्णामि यशसे ब्रह्मव
 र्चसाया इति गृह्य स वेपाणौ कां स्य पात्रं मुक्त्वा अंगुनामिकयान् च पूजयिष्ये गृहीत्वा कां स्पृ
 यादौ उर्वसवस्त्वा० उ। इति निलिंपति। पुनर्दिस्त्वस्ती० उर्वितरस्त्वा० उ। इति दक्षिणा २१
 र्वादि हि णादे उद० पना० आदि त्वास्त्वा० उ। इति पश्वाधति। पश्वाधौ रुद्रास्त्वा० उ।

इति उत्तरार्धे० उदको० विष्णवे त्वा० उ। इति मध्याह्ने सर्वत्र सक्तं मंत्रेण दिस्त्वस्ती० उर्वः इति
 प्राश्या उर्वः इति प्राश्या उर्वः इति प्रा० उर्वः स्वः। प्रा० न नो देवी० शेषी इति रुच
 पठित्वा उदको प० उर्वः प्राणपात्रसि० हिनासिके मुखं च उर्वः चक्षुष्या० हि इति चक्षुषी॥
 उर्वोत्रपा० हि। श्रोत्रे। प्रतिश्रोत्रं मंत्रावृत्तिः। इदं स त्वा० मिना नि० अनुजो मा दु० षं। इति
 मुखं विमृज्य स्थिते दाता गौर्गौर्गौः। इत्याहु। ततो वर उमा तारुद्राणां वधिष्ये। उमुस्रजत
 चणान्यनु। इति पगति। ततो दाता मधुपर्किके धेनवे नृणा निदधात्। मधुपर्कसंकल्पः। पुण्या
 हुं दीर्घमायुरस्तु। इति वरहस्ते। शिवा० सौमनस्य० अरुतं वरहस्ते। ततः स्वशिरसि दा
 र्घ्यमायुरित्यादि सुशांतिं न वित्तिवंतं तत्त्वादर्शनात् गृहीत्वा। अस्मिन् मधुपर्ककर्मणि
 कां स्वपात्रद्वयं ताम्रपात्रमेकं मुद्रिके वा ससि उपानहो माधुपर्किकां च सर्वदेवमयब्राह्म
 णयवराय उन्नम्य हंसं प्रददे। इति वरहस्ते जलं दधात्। अस्मन्मधुपर्कदानकर्मणो० प्र

दा साक्षरः प्रसादाद्वक्त्रेः प्रसाः स्तुः। गृहेष्टद्विशताः उत्तरेः॥ ॥ इति मधुपर्कविधिः॥ ॥ ततः
 कन्यारानं। कन्यावेद्याः प्रदाहिणमानीयवराद्वह्निं उपवेशयेत्। ततो दाता वरद्वयमाहं करो-
 ति। कन्यारानानिमित्तं वराय एतत्ते पाद्यं। एष तेर्वः। पूजा। स्वस्ति न इंदोः पादप्रक्षालनावर-
 कन्ययोः। स्वपादौ प्रक्षाल्य आचमनं प्राणायामं कुर्यात्। पुनराचमं स्वस्ति नो मिमीता-
 संगमे महि॥ आगणेशाय नमः॥ ३॥ अपवित्रः पवित्रो वा सुते। सप्त व्याधाः स्पर्शाच्चा क-
 न्यादानोपहाराणां पवित्रता स्तुः। उपास्यै गायता मधु। मधुशः अधः अमुक-
 मासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकदिने यथावर्तमानं नक्षत्रयोगकर्णपर्वज-
 मुरुत्तसमवाये। एवं गुणविशिष्टायां पुण्यतिथौ। शास्त्रोक्तपुण्यफलवात्स्यर्थं क-
 न्यादानमहं करिष्ये। वरकन्यामत्र चंदनादिगुणुल्लूषः। दीपः। यथादत्तं सर्व-
 देवमय ब्राह्मणाय वराय उदे। इमानि अर्चितानि ज्योतींषि अर्चनविधेः स्तुः॥

२२

आचमनं। अहन्नमीहरी। यवाचिकीर्य। यथादास्यनं रक्षिष्यंति नोजनं सर्वदेवमय ब्रा-
 ह्मणाय उदे। पुण्याहं दीर्घमायुर्वरदस्ते कन्यायाश्च। शिवाः सोऽत्र ततः स्वशिरसि।
 दीर्घमायुरस्त्वित्यादि सुशांतिर्न कलित्यंतं हत्वा। दत्तं हत्वा नदीत्वा। अधश्चिदेशे च। अमु-
 कसगोत्रस्य। अमुका अमुकशर्मणः प्रपोत्राय अमुकसगोत्रस्य अमुका अमुकशर्माणः।
 पोत्राय अमुः पुत्राय अमुकसगोत्राय अमुकशर्मणे वराय उदे॥ अमुकसगोत्रस्य
 अः एः प्रपोत्री। अमुः एः पोत्री। अमुः एः मम दुहितरं। अमुकसगोत्रं अमुको दा-
 स्त्री कन्यापंचेन्द्रियनिरूपदृशरीरिणी वस्त्रयुग्मेनाच्छादितां सोपानक्तां सुवर्णरजता-
 दियथाशक्त्यलं हत्वा प्रजापतिदेवतां अमुकगोत्रः अमुका अमुकशर्मणः कन्यादानज-
 नीतयथोक्तफलप्राप्तिकामः अहं संप्रददे। नममा इत्थं कन्यायादाहिणं इत्थं व-
 राय दाहिणे इत्थं दद्यात्। ततो वरः प्रजापतयेत्वा मशीय प्राणो दात्रे एधि। तं उक्तं
 दातुं तत्ते इति पठति। उततो दाता। उ अस्मदाता मधुमती देवि त्रागच्छता प्रदातारमा

विशतादत्वाजपति॥ इति पठति॥ त्वाच ह्यमा एं ऊर्यात्॥ दक्षिणा संकल्पः॥ अस्य कन्यादान
 कर्मणः समृद्धयर्थं यथादास्यमानां गुरुदेवतां यथोपस्करमहितां सर्वदेवमयब्राह्मणाय
 वराय० देदक्षिणाः पांतिपारिस्वस्तिनवं तोवरुस्तो॥ अस्य कन्यादानकर्मणो यनूनाति०
 गृहे० उत्तरे० स्तु॥ ॥ इतिकन्यादानं॥ ॥ ततः कौत्रकाचारः॥ तत्रादौ परस्परं कर्मदनफलं
 बंधनं॥ उरैर्यासी० परिष्कृतं॥ इति वरः कन्याये अधरं वस्त्रं ददात्॥ चित्तिराउप० पति॥
 इतिकज्जलपात्रांगृहीत्वा॥ उंसमंजं उ० दधाञ्चनौ॥ इतिकन्याया नेत्रांजनं करोति॥ कन्या
 पितृस्त्रीवरं नेत्रांजनं करोति॥ उं यथेयं शची वा वासिंतां० ति॥ इतिकन्या दक्षिणे हस्ते त्रिः
 श्वेतां शल्लोददाति॥ उं रूपं रूपं प्रतिरूपो० दशा इत्यादर्शं वामहस्ते॥ ततः कन्याया
 न्नात्रादि॥ उं नीललोहितं न वाति० बध्यते॥ इतिकन्यायाः कंठे हारं बध्नाति॥ उं मधुम
 तीरोषधी० चरेम॥ इति वरो मधुका॥ निबध्नाति॥ छ॥ इतिकौत्रकाचारः॥ ततः कर्मवे
 दिकामध्ये॥ अग्नेः पश्चात् कन्यावरो आचार्यश्चैते॥ उपविशंति॥ वयं कारः॥ उत्तरत आ २३

र्य॥ आचार्यदक्षिणे तोवरु॥ वरादक्षिणे तः कन्या॥ तत्र आचारं नं ऊर्यात्॥ आचार्यः स्त्रवेण महा
 व्याहृतिमिस्तिस्त्राज्याऊती शुभं हुति॥ ततः कन्यादाता प्राङ्मुखः सन्मुखस्तिष्ठन् प्राङ्मुखः
 रव्या आसीनान्याः कन्यायाः शिरसि॥ उंसमासी श्वश्रु० देवेषु स्वाहा॥ इति वृतं जुहोति॥ ततो
 विप्रेषु पुण्याहुं॥ इति क्रवत्सवरस्तिष्ठन्नासीनायाः प्राङ्मुखः प्रत्यङ्मुखः कन्याया हस्तं
 सांगुष्ठं शमीगर्भं च त्वक् चूर्णयुक्तं उत्तान उत्ताने हस्तेन गृह्णाति॥ उं गृह्णामि ते०
 देवाः॥ इति मंत्रेण ततः उं तां प्रपन्नं० इमां अमोदमस्मि० जरदृष्टयः॥ इति जपति॥ तत आचा
 र्यः स्तंडिलस्य कोणं संलग्नमीशान्यां उदकं नं वस्त्रं पयित्वा॥ उं नृनुवः स्वः॥ इति पूर
 यित्वा आभ्रापत्राणि हिरण्यं च मध्ये निक्षिप्या ब्रह्मचारिणं तं उं नमचारं नंतमुपवेशये
 त्॥ ततो वरः एहि सूनरि॥ इत्युक्त्वा कन्यामुच्चापयुग्मान् बालान् सूर्यां पारयेत्॥ अ
 श्वमनः कर्मणा दवकिन्यापिच्छुस्वः स्मिता॥ अत ऊर्ध्वं उष्टुष्टु मंगलाति क्रमे च सा॥ उं
 एह श्वमान० एतनायकः॥ इति पठन् वरः तां पुरः तत्वादक्षिणेन पादाग्रेण अश्वमाक

मयति। ततः स्वयं पुरतो कृत्वा वक्रिमुदं न च पर्याणीयुर्नैवासीत्। अतः इति उत्तरीयं वस्त्रं
कन्यायेदद्यात्। प्रदक्षिणं परित्यज्य दक्षिणं नंदविभुजौ। ततः आचार्यः कन्यायां अंजलौ
स्क्रवेण दृतं मुंचति। कन्यादाता दक्षिणं पातलाजानां अवदानं दयं मुंचति। पुनः स्क्रवः
अभिचारं लाजानां। उदयं नायुपब्रूते स्वाहा। तिष्ठंति जुहोति पतिमंत्रं जपति। कन्या
पुरतः कृत्वा। उदयं श्रमानं त इति पूर्ववत्। अशमानमाक्रमय्य स्वमये नृत्वा वक्रिमुदं नै
प्रदक्षिणं पर्याणीय आचार्येण पूर्ववत् लाजानां च उदयं नृत्ते इयं नायुपतिमंत्रं
जपति स्त्री जुहोति। एवमशमानं नृतीयां तूष्णीं च त्रथं वरांगुष्ठाचारः। तस्य द्वितीये वरा
ने सर्वं कोणेन चावपेत्। प्रागुदीचां सप्तं। इष एकपदी नवा। ऊर्ज्ज्वला रायं।
आयोः। धापशुः। पातुः। सखाः। उदयं विष्णुस्त्वानयत्। तान्पद्भिः। आपोहिष्ठां
चनः। इत्याचार्यतिष्ठन्। उदयं सुखं उदयं दीत्वा प्रत्युचं कन्यां सर्वं पश्चादरं मार्जयित्वा २४
कन्यावरस्य च मूर्धनि निनीय करं मोचयति। जघ्नेति प्रागुदयं स्तां सप्तमादुत्तमं

रेपदे। पदानि तानि चान्यारद्भिः प्रोक्ष्यान्नुदयं विप्रतः कलशं दक्षिणं हस्तयेत्।
तृचेनापो निमिचोत्तमपक्षे वे। सज्जशोदकैः आलिका मूर्धनि नये। उदयं नैवावसिंचति। त्रयोप
पविंशति। वरं गंधं ददाति। पुण्याहं दध्मायुरित्यादि सुशान्तिं न वञ्चितं तं कृत्वा। अस्या विवाहो सव
कर्मणः समृद्धयर्थं। इमां गंधं देवतां यथोपस्करसहितां आचार्यो यत्तु न्यमदं संप्रददे। वाधुवस्त्रं
सूर्यपाकं ब्राह्मणेन चोदं संप्रददे। अस्या विवाहो सवकर्मणः प्रतिष्ठा। सिद्धयर्थं न्यूनातिरिक्तं परि
पूर्णं यथोक्ता हो नृयं सौदक्षिणं नानागोत्रेणो ब्रह्मणे चोदं संप्रददे। उदक्षिणं पांजाव ऊद
यं इत्यादि स्वस्ति नवं तो ब्रूवंत। अस्या विवाहो सवकर्मणोः स्त। गृहे उतः स्त। एकस्त्रवेण स्त्रि
ष्टुत्तन। उ०। सप्तकं। सव्येणो ये अशांतेषामग्रं स्क्रवेण। इत्यादि शांतं ॥ ॥ श्री॥ दिनत्रयं
ऊशंडिकां कृत्वा पूर्णकृत्या दत्ता आकृतिदयं स्क्रवेण सायं प्रातर्जुहोति तत्रेवाग्नौ। अग्नये स्वाहा।
अग्नये सिष्टं त०। सप्तकादितत्र शेषं समापनीयं। गृहगमनकाले। प्रत्यामुंचामीत्यादि तत्र
मंडपचारं कृत्वा वरगृहे गत्य मंडपे एवमानुदयं कर्म आचम्या मनाद्याज्यभागं तं कृत्वा। आननु

हेकन्यामुवेश्या। अचारघायां पतिश्चतस्त्राकृतीर्जुहोति। अग्निना देवेन० शमयामि अमुकं
 दास्वाहा। ना०। सू० चं। अबोरचक्षुः। इति कन्याश्चक्षुषी। आज्येन विमृजीत। कयान०। ति
 ति। केशान् अभिमृश्य उतात्पाद्व्या० विश्ववेदसं स्वाहा। मूर्धनि संस्त्रावं जुहोति। ऊमा
 रमुसंगे आनीय तस्यां जलो फलानि दत्वा पुण्याहं० इत्यादि ब्राह्मण इत्येतेषु सस्ति भवतो०।
 स्विष्टतदादिसर्वं समापनीयां। इदेव स्तं० दधात्र नो। इति उक्ते ब्राह्मण स्त्रांगं प्रवेशयति।
 दधिकाहोदधिप्राशनं। मौ० नी०। ध्रुवै धिमा० शतं इति ध्रुवं दर्शयति। ध्रुवं परयामि०॥
 इति वधूः॥ ॥८॥ अथ चतुर्थः कर्म॥ आचमनादि०। स विभुर्वदत्यंतं तत्त्वा अग्नये वाय
 वे सूर्यायार्यम्हे वरुणाया। हस्ते प्रजापतये जुष्टं गृह्णामि। वा० र० चतुर्थं तू० स्त्री०। आस
 नादि आज्यभागं तं तत्त्वा। अग्नये प्रायश्चित्तिरसि दत्वादिनिः सप्त निमंत्रैश्च जुहोति
 न सप्त च वक्रति होमं कुर्यात्। स्विष्टतत् सप्तकं। दक्षिण संकल्पः। नृयश्वास्या संव्यप
 णो सु० च० इत्यादि ब्राह्मण पूर्णपात्रं इति तत्त्वावस्त्रकं तु कीपरिधानमांगलीकादि

२५

काचारः। इत्यादि। ब्रह्मोऽर्जनादिशां तं समापयेत्॥ ॥८॥ ॥श्री॥ अथर्गगर्गधनादिसी
 सीमंतो न्ययनपर्यंतः कर्मगणोत्रतंत्रेण लिख्यंते॥ मा० र० स्थापनां वसो धारि। वृद्धिश्चाहं। आचमना
 दिस विभुर्वदत्यंतं तत्त्वागर्गर्गणचरुग्रहणं रक्षोहाग्रये जुष्टं गृह्णामि। वा० र० चतुर्थं तू० स्त्री०।
 र० मा० सा० दयामिति तः सीमंतचरुग्रहणं। धात्रे लिंगोक्ता देवतान्यः प्रजापतये जुष्टं गृह्णामि।
 चतुर्थं तू० स्त्री०। धा० मा० सा० दयामि। रक्षोहाग्रये त्वा जुष्टं प्रोक्षामि। धात्रे लिंगो० प्रजापतये जु
 ष्टं प्रोक्षामि। समिदादिसं प्रोक्ष्य शेषो दत्त्वा। त्रिः प्र० अधि० श्रिता० एंच उच्यते। उदगु
 दासने। श्रितानां उपूर्वेण उदासितानां उष्ट्रतः। पार्श्वप्रक्षालनादि आज्यभागं तं तत्त्वा
 गभधानकर्मणः कालातिक्रमदोषनिवृत्त्यर्थं सर्वप्रायश्चित्तमहं करिष्ये। उ० नृ० उ० वः स्वः।
 स्वाहा। ततः पुरस्तात् संसकं महाव्याहृति चतुष्टयं कृत्वा। पण्डितनी मूलं निःपेष्य नासिका
 योग्यं कृत्वा। उदी घृतिः पतिव० नी० विद्धि स्वाहा। इति सीमंतिन्याः दक्षिण नासिकायां वि
 चेत्। गंधर्वस्य० सि० सि० इत्यपस्त्रं स्पृशेत्। ततः प्राणोत्तरे तोदधामि अमुकसंगोत्रे अमुकं

देवधूं अवजिब्रति। उपरिष्ठा संतं महावाहति चतुष्टयं कृत्वा। पुंसवन प्रायश्चित्तं। नूत
 वः स्वः स्वाहा। अयाश्वा० हा। वटशृंगां पेषयेत्वा। पुरस्तादुत्वा अग्निनारयितं नस्तरीप
 मधसमिद्धा मिर्व० पिशंगरूप इति चतसृनिः स्वाहां तानिः सीमंति न्यादक्षिण नासिका
 सिंवेत्। उपरिष्ठा कृत्वा। गभक्षिण प्रायश्चित्तं। उं नूतुविः स्वः स्वाहा। अयाश्वा० स्वाहा। ब्र
 णामिरिति षड्भिः स्वाहां तानि नूतुनिः प्रत्वं चं चतुर्दशं। प्रथमं चरुं कुरुयात्। अहा
 न्पांत इति वर्गेण प्रत्युचमा ज्यलेपेन सीमंति न्या अंगानि मंत्रलिङ्गोक्तक्रमेण विसृज्यात्।
 सप्तमो मासो तिकांतश्चेत्तीर्हि सीमंतो न्ययनस्य प्रायश्चित्तं कृती कृत्वा सीमंति न्या
 मन्वारश्वायां चतसृनिर्वहतिभिः स्क्रवेण जं कृत्वा वदानधर्मेण चरुं कुरुयात्। धा
 ता दधाति दाशुषे० एः स्वाहा। धाता प्रजाया० जुहोते तिस्राहा। नेजमेष परापत० पुमान्
 स्वा० यथेयं हृथिवी मक्षताना० स्तुतवे स्वाहा। विष्वाः श्रेष्ठेन रूपेण स्वा० प्रजापतेन २६
 त्वदेता० एणं स्वाहा। त्रिधैतया शतत्या० मुन्नयति। उं नूतुविः स्वः इति अपकोडं वरफ

लहारं सीमंति न्याजं निधाय। अयमृजविते० नवा। इतिकंठेव धाति उदपात्रे दत्ता मुक्ता।
 विष्णुर्योनिं कल्प० एकया राका महं षड्भिः प्रत्युचमदतो दकं पाययेत्। नात्र स्वाहाकारः। सुप
 णो सि० तन्तः। इत्कदरं स्पृशेत्। पुण्याहं दीर्घ० स्तु। इत्यादि सुशांतिं न विभु। अस्य सीमंतो न
 यनकर्मणः प्रतिष्ठा सिध्यर्थं वृषभदक्षिणानि क्रये यथादास्यमानं द्रव्यं आचारायिषु भूम
 हं संप्रददे। दक्षिणाः पांत्वित्यादि स्वस्ति न वंतो क्रवंतु। उ नयोश्च वोरिके कमवदानं गृहीत्वा
 स्निष्टतता सप्तकं। सव्ये पाणो० स्क्रयग्रं० तिस्रः समिधः। यथो० इद० प० बर्हि होमः। अ
 मीषां कर्मणां सिध्यर्थं। हिरण्य० वं यथो साहां नूयसी दक्षिणां नाना गोत्रेभ्यो ब्राह्मणे
 न्यो हं संप्रददे। प्रणीता विमोकः। मांगली। वक्षपि न आशी वदिः। ब्रह्मणे पूर्णपात्रं। ब्रह्म
 णी० अमीषां कर्मणां सिध्यर्थं यथा संपन्नेनां न्नेन नृत्तिपर्यं तेन नोजनेन ब्राह्मणे मेकं
 अहं तर्पयिष्ये। भगवत्यः कर्माणि देवताः प्रीयतां। शनः पंचा०। त्रयोवे० अमीषां कर्मणां य

न्यूनातिरिक्तं०स्त॥१०३३०स्त॥॥७॥पाकयज्ञासमासाधैकाज्ञानेकवर्दिषः॥एकस्मि
ष्टततःऊर्यान्नानापिसतिदैवते॥इत्याश्वलायनकारिकायां॥अनेकेपाकयज्ञाःस्युरेकस्मि
न्कालएकचेत्॥समानतंत्रकाकायनितंत्रावृत्तिरिष्यते॥॥श्री॥अथजातकर्मनामकमा
न्नप्राशनानि॥॥पुत्रेजातेहिरण्यश्राद्धंलिख्यते॥जातमात्रश्रवणेपित्ररस्पृश्यत्वं॥स
चैलंमंगलस्नानं॥वस्त्रपरिधानं॥तिलकंदेवपूजाः॥आचमनंप्राणायामः॥३॥पुनराचम्य॥
ॐ॥श्रीगणेशायनमः॥३॥अपवित्रःपवित्रोवा०सप्तव्याधा०स्त॥दृष्टि०हिरण्यश्राद्धोप
हाराणां०स्त॥ॐ॥इत्यादिउपास्मै०मधु३॥अघ०अमुकमासे०अमुकपक्षे०अमुकति
थो०अमुकदिने०यथावर्तमानून०एवंगु०थौ॥जातस्तुतस्यसर्वारिष्ट०सर्वका०सर्वदु०
र्था०आयुषोनिवृध्यर्थी॥श्रीगणेशांबिकयो०र्षी॥आदित्यादिनव०र्षी॥आ०सानुजल
थं॥नांदा०मुखा०नां०प्रीत्यर्थं॥हिरण्यश्राद्धमहंकरिष्ये॥पुण्याहं०दार्ढ्यं०शिवा०॥सौम०॥

अहं० दीर्घमा० पुष्टि० तृप्तिर० धनधान्य० सुखसंपदस्तु॥ अनिष्ट० यत्पापं० द्विपद० र
जहंतानादीत्वा॥ जातसुतस्य॥ सर्वानि० हिरण्यदक्षिणा० व्यंनानागोत्रेभ्यो० ददे॥ नगवत्सो
गणेशां बिके आदित्यादिनवग्रहाश्च प्रीयतां॥ जलं जले॥ पूर्वोक्तगुण० जातसुतस्य० गोत्र
देवता प्रीत्यर्थं॥ यथादास्यमानानि॥ नालिकेरखंडनानि॥ गुडधृतसहितानि॥ कस्मै॥ विद्वांस
णाय॥ अहं० संप्रददे॥ नगवत्सो गोत्रदेवताः प्रीयतां॥ ग्रहाणां विशेषदानानि॥ ततो भूयसी
संकल्पः॥ अस्य कर्मणः॥ समृद्धयर्थं॥ नूनातिरिक्तं॥ पशूणां॥ थं॥ यिथो॥ सादो॥ भूयसां॥ दक्षिणां॥
नागोत्रे० ददे॥ करसंपुटं॥ कृत्वा॥ दक्षिणाः॥ पांडु॥ इत्यादिस्वस्तिभवंतो ब्रह्मं॥ जलं जले॥
अस्य कर्मणो० स्तु॥ गृहे० उत्तरे० स्तु॥ मांगल्यं॥ आशीर्वदि॥ श्राज॥ नमपत्रिका॥ श्रवणं॥ इ
ति॥ हिरण्यश्चाद्विधिः॥ ॥ अथ जातकमदी॥ आचमनादिसर्वं॥ इत्यंतं॥ कृत्वा॥ उक्त
देवताभ्यो जुष्टं॥ गृह्णामि॥ ३॥ चउर्थं॥ हस्ती॥ ॥ आसादनाद्यान्यभागां तं॥ कृत्वा॥ जातकमप्रा
यश्चित्तो पुरस्तात्॥ ततः बालं॥ हस्ती॥ त्रिरवब्राय॥ उक्तं चाप्राणि हि॥ यजुषा समनिहिता

श्लो०। इति मंत्रं प्रतिमंत्रं निश्वासं बालं स्यात्परिष्ठात्करोति। ततः घृतमधुनी एकीकृत्य द
 धुदके च एकीकृत्य ततश्च त्वायेकीकृत्य। उं प्रतेय ठामि० स्मिन् अमुकसगोत्रदेव
 त्त्वं अमुकशर्मन् इति मंत्रावृत्त्या हेन्नात्रिः प्राशयेत्। दक्षिणे कण्ठे विधाकर इति जपति।
 ततः उं वाग्देवी० वाणीची सलिलास्वयं नः इत्यनुमंत्रयेत्। तत्सुवर्णशिलासूत्रेण बद्धा॥
 दक्षिणे हस्ते बध्नाति। उपरिष्ठात्॥ ॥ ततः नामकरणप्रायश्चित्तं। अवसाधर्मेण च रु
 मः॥ उं प्रतिपदे स्वाहा। एवं अस्यां जातो नवतितानं जन्मतिथिचतुर्थ्यां जुहुयात्। उं अ
 नये स्वाहा। उं चतुर्दशिका न्यः स्वाहा। उं प्रजापतये स्वाहा। उं रोहिण्यै स्वाहा। उं सोमाम स्वा
 हा। उं भृगुशिरसे स्वाहा। एवं त्रीणि नक्षत्राणि सदैव तानि। यस्मिन् जातो नवतित नक्ष
 त्रं मध्ये कर्तव्यं। पूर्वदेवतं पश्चान्नक्षत्रं सर्वत्र। २८॥ आयुषे० से स्वाहा। आयुर्द० दि
 मं स्वाहा। त्वं सोमम हुं से स्वाहा। एवं दशचक्रां कृती कृत्वा ततः नागवल्यादिपत्रे
 ऊं ऊमेन गोत्रशर्मयुक्तं ऊं मारनामलिखित्वा। अस्यां नामधेयां गम्य स्वस्तिवाचन

२८.

कर्मणो० स्तु॥ ॥ ततः अन्नप्राशनकर्म॥ अन्नपतेन स्य नो० दे स्वाहा। यच्चिद्विने पुरुषत्रा० ममे स्वाहा॥ मह
 श्विदन्न एनसो अनीकयोः स्वाहा। इममन्न आयुषे वर्चसे सः स्वाहा॥ ए निश्च उर्निमंत्रैः स्वाहा कारो तैश्च
 तस्य आकृता कृत्वा। ततः अन्न आयुषि० नां। इति बालमभिमंत्रस्यो नाष्टथिबी० थः। इत्कदग्रेषु दर्भेषु
 उपवेश्य॥ उं नूः। उं नुवः। उं स्वः। उं नू नुवः स्वः। इति प्रतिमंत्रं यथोक्तमन्त्रे इति नैव प्राशयेत्। ततः
 श्वरोः स्विष्टदादिशांतं॥ ॥ अथ रूडाकर्म॥ तत्र पूर्वैः प्रथमरात्रौ जटाधिवासनं। तद्दिने वा प्रातः।
 स्त्रियो बालं तैलेनान्यं जंति। शिरसो दक्षिणे भागे तिष्ठो जटाः उत्तरतो देवबध्नांति। ५५ पायं इति च। इ
 त्यादौ लोकाचरे च ते मांगल्यं वक्ष्यन्ति। आशीर्वादाः। पुण्याहुं दीर्घमायुरित्यादि सुशांतिर्न वञ्छा अस्मज्ज
 टाधिवासनकर्मणः प्र० थं हिरण्यं दे० उं दक्षिणः पां०। इत्यादि स्वस्ति नवंतो क्रवन्तु। अस्मज्जटाधिवा
 सनकर्मणो० स्तु। गृहे० उन्न० स्तु। ततः प्रातरान्युदयिकं कृत्वा। ग्रीहि। पात्रादियथोक्तमासाया आच
 मनादि आज्यभागां तं कृत्वा। रूडाकर्मणः कालातिक्रमदोषनिवृत्तयर्थं सर्वप्रायश्चित्तमहं करिष्ये। यदि
 कालातिक्रमे। उं नू नुवः स्वः स्वाहा। अयाश्चान्ने० स्वाहा। पुरस्तात्। रक्ते बलीवर्दचर्मण्युपवेश्य। प्राशु
 र्वं करोति। संष्टचधमृतावरीरुर्मि० इत्कस्मांति। उं आपज दंष्ट्रजीवसे०। युषां अमुकसगोत्र अमु

कात्रमुकशर्मन् इत्थं क्रात्रयाणं मध्ये प्रथमं दक्षिणं केशपक्षं शीतोष्णानि मंत्रावृत्त्या त्रिरचनं किं श
 लोको विजटा च त्वा नवनीतेनाच्यंजनादिर्धुषधे त्रायस्वेन इति ऊशमंतर्द्धाति केशान्कुशतरु
 लं वादशेन संस्पृश्याते जोसिं हिंसी इति लोहद्वरमादत्तौ मंत्रायेनावपस्सविता रयमस्तु वीरः अ
 मुकसगोत्रः अमुका अमुकशर्मा इति केशाग्राणि छिनत्ति छिन्ना के नू गोमये निदध्यात् ततः
 आपत्तिव्यादिहृत्वा द्वितीयं मध्यस्थं केशपक्षं छिनत्ति ततः एवं रवीयं पुण्याहं दीर्घं सुशान्ति
 न विदुः तृतीयं प्रवपननिमित्तं गां दक्षिणं अहृतं च वासश्च आचारयिष्ये नगवत्सः कर्मागदेव
 ताः प्रीयंतां दक्षिणाः पालित्यादि स्वस्त्यंतं कृत्वा पूर्ववत् उत्तरं केशपक्षं छिनत्ति द्वितीयं च
 प्रत्येकं आपउदं लित्यादि एथ कर्त्तव्यं ॥ इति चूडाकर्म समाप्तं ॥ अथ उपवीतं ॥
 पूर्वैश्च स्नाद्दिने वा वर्णकाचारः ॥ मानस्त्वापनं वसो धारिष्ये हि श्राद्धं कृत्वा आचमनादि आन्य
 नागां तं कृत्वा पुरस्तात् अनेः पश्चिमतः मुडितं स्नानं सपवित्रकं तिलकोपेतं प्रत्यक्ष्णुस्व
 ब्रह्मचारिणं तं तिष्ठंतं प्राप्नुयस्तिष्ठन् गुरु रूपं नयेत् इयं दुरुक्ता त्वरिवाधमाना यं इति त्व
 यं पठित्वा पश्चात् माणवकं पाठयित्वा एवारे मे खलां परि वेष्टयति एवं द्वितीयं एवं रवी

२९

यं यावत्प्रवरं यंधि करणं यतोपवीतमसि यं दक्ष्यत्वोपविते नोपनयामि इति स्वयमुक्ता पाठयित्वा
 पंतिस्य दक्षिणं हस्तं यतोपवीतमध्वं प्रविश्या ततो वामसंधे स्थापयति एकमेव उपवीतं नैव द्वितीयं मि
 त्तस्य च धुधरुणं वलीयं स्तेजो यशस्वि स्तु विरं समिद्धं अनाहनस्य वसनं जरिस्तुः पादरिदं वाज्यजिनं
 दधेहं इति स्वयमुक्ता तं प्रपाषा कृत्वा जिनस्पर्शं कारयति ततो माणवकस्यात्मीयं चांजलिमुदकेन
 पूरयित्वा कोनामासि इति माणवकं पृच्छति अमुकसगोत्रः अमुका अमुकशर्मन् इति माणवकं
 वाचयति समानावेषो नवाह्नि इति माणवकं पृच्छति उंसमानावेषोऽहं नो इति वाचयति सोपेतं क
 थयति ब्रह्मचारी नवाह्नि इति पृच्छति ब्रह्मचार्यं हं नो इति वाचयति सोपिकथयति ततः भूर्भुवः
 स्वः इति तस्यांजलौ उदकांजलीं स्त्रीनासि च ततः माणवकांजलिं दक्षिणस्तोत्रेण हस्तसंपुटेन शु
 द्धात्वा उंसदेवस्य त्वा न्यामुपनयामि अमुकसगोत्रः अमुका अमुकशर्मन् उंसनगस्ते हस्तं स्तवा अमु
 कसगोत्रः अमुका अमुकशर्मन् आसावहं चोनावमं स्वस्त्ये इति सर्वं स्वयमेव ज्ञाति ततः ऐं दीर्घं इति
 स्वयमुक्ता तं वाचयित्वा प्रदक्षिणमावर्त्तयित्वा प्राक्षुर्वकरोति ततः तस्य दक्षिणपक्षं तरे सं धे दणं
 हस्तं प्रवेशयित्वा उंस अरिष्यतां सं इति उक्ता दक्षिणेन प्रादेशेन हृदये देशमभिमुशति उपस्पृ

श्याततः तृष्णीसर्वं पयस्विता आत्मनोऽभिमुखं च त्वामाणवक हृदये स्वहस्तं कर्ध्वजि लिङ्गापविता।
 उं मम व्रते हृदयं ते दत्तं। आचहिकस्य सावित्रस्पृश च यस्मिन् अमुकसंगे त्र अमुका अमुकशर्मन्।
 इति जपति। उं ऐं दी मा वृं तै। तथैव पर्यावृत्तं प्राप्नुस्व च त्वामा। दहिणेन प्रादेशेन दहिस्त्वं धर्मचार्यम्।
 इति जपति। ब्रह्मचार्यसि संधानात्। स्वं आचार्यः कथयति। ब्रह्म० सि। असानि। इति माणवकः।
 स आ० हि। आदधाति। इति माणवकः। अत्रा० ना। अश्नाति। इति माणवकः। कर्म० रु। करवाणि।
 इति माण० मादिवा सुषुप्ताः। न स्वपामि। इति मा० कः। वाचं य० धानात्। ततः एषाते० हि स्वा इति
 माणवकः। उपविष्टः। समिधं जुहोति। ततः सावित्री प्रदानं। अग्नेः उत्तरतः प्राप्नुस्व आचार्यः। प्राप्नु
 स्वेत्य०। उपविशतः। मावको नालिकेरं गृहीत्वा। आचार्यं नमः स्कारं कुर्यात्। उं अधीहि नो इत्
 त्का आचार्यः। उं सार्वित्री भो ३ अनुब्रूहि। इत्येवं वाचयति। सकथयति। ततः उं तस्य विजुर्वीरए
 मित्येतां पछोर्ध्वं शो नवानं च पाठयेत्। अग्निः पश्चिमतः। प्राप्नुस्व ब्रह्मचारिणं मुपवेश्य। आपो
 नाम स्त० धत्त। इति मंत्रावृत्त्या निराचम्या अग्नेः पश्चिमतः तिष्ठन् प्राप्नुस्व आचार्यः स्तिष्ठन्। ३०
 प्रत्यक्षुरवाय। उं स्वस्ति नो मिमीता० हि। इति दंडं प्रयच्छति। पुण्याहं० सुशान्तिं न वत्तु। अस्य

उपनयनकर्मणः प्रति० र्थं गां दहिणं आचार्या० दे। दहिणः पांडु० स्वस्ति भवंतो ब्रह्मवत्तु। प्रदहिणमग्निं पर्याणी
 यमिदार्थमुपवेशयेत्। उं भवति निज्ञां देहि। इति निज्ञायाचेत्। उं स्वस्ति। इति गृह्णीयात्। आचार्याय नैतं
 भोः। सुमिहं नो। इत्याच उक्ता। किंचित् स्मै ददानीमांगन्यां। आशीर्वादश्चा उपरिष्ठात्। गृह्णीत तत्। सत्तमं।
 नूयसी। इत्यादिकर्म समापनं। ततः संध्या सावित्रैव कारयेत्। ततो ब्रह्मचारिणः प्राणा कृतिः। पूर्व अपोशा
 नयुक्तं भोजनं। सायं संध्या॥ अमिका र्थं सावित्रैवा प्रातरपि तमेव। शुक्रियत्र तात्पाकं संरध्या अग्नि
 कायं च सावित्रैव॥ ॥ शुक्रियत्र तात्पूर्व॥ दिने। उदीरुणिका कर्मा प्रातर्भुक्तं वति ब्रह्मचारिणि अपरा
 ह्ने ईशां न्यां दिशि स्तंडिलं च त्वामा। आचमनाद्यान्य भागांतं च त्वामा। पुरस्तात्। धा। ततः अविंद आदित्ये
 वि० र्यं इति आचार्यः प्राप्नु उप्नुस्व स्तिष्ठन्। प्रत्यक्षुरवस्य ब्रह्मचारी तिष्ठतः। कर्णे पगति। चरितं नोः इति
 माणवकः। ततः प्राप्नुस्व च त्वामा। अहतेन वाससा प्रदहिणं मुखं त्रिः परिवेष्टयति यथा क्तं एकरात्रं
 समिदा धानं० निज्ञा० वसस्व० इति आदिशति। ततः उपरिष्ठात्। धा॥ स्तिष्ठ रुदादिशो त्वं तं। सायंकाल प्रा
 तश्च अग्निका र्थं न च त्वामा। मादृष्ट जा पूर्वकं वसोर्द्धा प्रातर्हृदि आर्धं॥ ॥ अथ शुक्रिय कर्मा॥ ॥ आचम
 नाद्यान्य भागांतं च त्वामा। पुरस्तात्। उपनयनवत्। संवत्सरं कायं मम व्रतं मया। यावत्कालं स्य शुक्रियस्य
 ब्रह्मचर्यस्य। इति विशेषः। न सावित्री प्रदानं। समिदा धानं नंतरं आपो नाम स्तेत्यादिसर्वं च त्रिं व्रतं समा

पयेत् ॥ ॥ ततः अनुवाच नमः शुभे किं प्रातरनिकार्यं नंतरं तस्मादनेरुत्तरतः गोमयेनानुस्त्रे दुहेना उदकधारण
 मथी आलवालसदृशं कुंडं कृत्वा ततो पश्चरत आचार्य ब्रह्मचारिणो यथोक्तमुपविशतः । अनिवादनदिके
 यथाविधि कृते आचार्य एवं वाचयति । सावित्री नो ३ अतु बृहदित्यादि उक्तप्रकारेण उक्तप्रत्येकं कृत्वा । त
 तः आचार्यः । अग्निमीले पुरि हो हितमिते तस्य नवर्चस्य सूक्तस्य मधु छांदा रुषिः । अग्निदेवता गायत्री कं
 दः । अनुवाचने विनिमोगः । तस्यैव आधानं कृ १ । ततः अग्निमीले ० मा इति पाठयति । एवं सर्वेषां सूक्तानां
 धामृचं पाठयेत् । नो जनात्मा क्यथा शक्ति । एवं समाप्त्या संहितायां तस्मिन्नुनि ब्रह्मचारिणमुपवासः ॥
 नचासावुपविशेत् । ततः अपराह्णे । ॐ हतधानाभिहां दोहो इति नष्टयवान् । निहित्वा उपलेपनेपनोश्चैव
 नाद्यनिष्ठापनमाधाराज्यभागां तं कृत्वा । एकस्त्वेण धानानां अनिवारं अयति । सदस्य विमिति वर्गेण य
 थोक्तं जुहुयात् । भक्षैराचार्यं स्वस्ति वाचयेत् । अस्य अहतधाना होमांगस्य स्वास्ति स्म वाचनकर्मणः प्रति ० थं
 इमान् निहान् आचार्य यि उच्यते महुं संप्रददे । एवं प्रयोगः । ततः स्विष्टकृदादिसमापनं । इत्यनुवाचनं अ
 हतधाना होमकर्म समाप्तं ॥ ततः शाकरं । ब्राह्मिकं । अपनिषदां एतानि सांवत्सरीकानि व्रतानि यथो
 कानि कृत्वा समावर्तनं कार्यं । तद्वदयामः ॥ हवे कुरुदीराणि कानि कृत्वा । प्रातर्बुधिश्राद्धं । आचमनाद्या ३१
 ज्यभागां तं कृत्वा । पुरस्तात् ॥ धा । ततः आनहुहे चर्मणः पवेशय यथोक्तं मुंडनं कारयित्वा । स्नातमाचाते आ

देवा संतं ब्रीह्यादि निर्यथोक्तैरुद्वर्त्या आपो हिष्ठेति नवनिर्जग्निः प्रतृचं नवतिः कुंभे स्नापयित्वा लौकिकं स्ना
 पनं कारयित्वा । मौंडी ऊर्ध्वं भविनागेन पृथक् कृत्वा । अलं कृत्य युवं वस्त्राणि इत्युच्चावा मसी परिधाय तिल
 के कारयित्वा । पूर्वमुपवीतं कृत्वा । मौं जुपवीतं दंडं जले क्षिपेत् । आयुष्यमिति सुवर्णं विधाति । इत्यारिस
 र्वं यथोक्तं कृत्वा । रथमा स्थाप्य पुनर्गृहमागते । मांगल्यं । आशीर्वादश्च कृत्वा । उपरिष्ठात् ॥ धा ॥ स्विष्टकृदादि
 शांत्यंतं ॥ ततो यतोपवीतं दंडादि अक्षुं जुहुयात् ॥ ॥ ॥ इति समावर्तनं समाप्तं ॥ यतोपवीतविधि
 समाप्तः ॥ ॥ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ गृहकर्म निरूपते ॥ अस्यां भूमौ गृहकृतं वांछति । अथवानिः प्र
 ने गृहे पि उद्वरशाखयात्रिः परिलिखेत् । इहान्नायाय ० मि । इति मंत्रेण । गृहमध्ये स्तंडितं कृत्वा । आ
 ज्यभागां तं कृत्वा । ॐ कोसिकस्यामि ० ह ॥ अस्यां देवानां गतरेण स्वाहा ॥ २ ॥ इति जुहोति ॥ स्विष्टकृदादि
 प्रसमापनीयं ॥ ततो गृहं सूत्रयित्वा पूर्वस्यां दिशि द्वारं कल्पयित्वा । द्वारं तैस्वानयेत् । ततो दक्षिणस्यां दि
 शि द्वारं प्रदेशे एवमेव । पश्चिमायां दिशि एवमेव । उत्तरस्यां दिशि एवमेव । मध्ये एकं गर्तः । नवगतीन्
 खानयित्वा । तेषु नवगतेषु । उदकं सर्पिर्मिश्रं प्रक्षिप्य । ततः ॐ इमां विमित्रे ० नि पवन्ता ॥ इति उद्वरशा
 खां धृतेनाक्तां पूर्वस्यां दिशि दक्षिणे द्वारे गते निधाति । ततः इमानुक्त्रयामि पाकवसा ॥ इति पूर्वस्यां दि

वनुष्टुप।मामाचित्प्रगाथाईकोवृहती॥आमेयाहिसोनरिरयामरुतोनुष्टुप।स्वादिय्यादशमधुके
 दाःपवमानसोमोगायत्री॥यत्तेराजन्कश्यपःपवमानसोमःपंक्तिः॥अमेष्टुत्रितोमिस्त्रिष्टुप।त
 छंयोःशंयुर्विश्वेदेवाःशक्रो।ततःस्विष्टरुत।ततोवह्यमाणं सर्वेब्राह्मणाःपवेयुः।तदुच्यते॥अग्नि
 मालेपुरोहितंवर्गश।पावकानःसरस्वतीरुक्क३।अयं देवायन्ने।१तद्विष्णोःरुक्क१॥एतायामो०३।२।
 अयंवांम०मः।३।प्रमन्महे०मा०धाईकोमदाय०धे॥५।आनोभद्रावर्ग२।देविरूपे०थेदि।प्रतीक
 मात्रं।जातवेदसेवर्गश।५दंश्रेष्ठं०॥७।१।प्रवःपांतं०॥८॥सुषुमाया०निः।७।वस्तरुद्रा०ता॥१०।अ
 म्पगमस्यस्तुक्त१॥ननुवोचाम०ने॥११॥वतावामघ०म॥१२॥निशेताहो०नः॥१३॥गणानांत्वा।
 रुक्क१मेमामविष्टिप्र०वे।१४।मंदस्वहोत्रा०सः॥१५॥अबितमेवर्ग३।प्रयआरुःशि०सा॥१६।श
 तधारमुत्सक्त०१।इच्छंतित्वा०यः॥१७।इदत्वा०यी॥१८॥नतामिनं०राः॥१९।तस्मविन्नरु०१।वैश्व
 नराय०षाः॥२०।एवात्वामि०त्र॥२१।कयानश्चि०स्तुक्त१प्ररुत्तुमो०५०॥२२।इंसशुचिषत्तु
 क१इदमुत्पत्यु०॥२३।त्वामग्ने०००तः॥२४।महिमं०त०न॥२५॥प्रयुंनतीदि०॥२६।स्वस्तिनो
 मिमीतावर्गश।रुतस्यगोपा०धः॥२७।हिरण्यवर्णं०कगंधा।तंहिहैतवः०शः॥२८॥पिवासोमम

३४

नि०र्द०॥२९।इदं०वो०नः०पुः॥३०।यत्तायतावोअग्नेये०ये३१।इयमददात्मर्गश।स्तुवेनरादि०ता३२।नु
 षत्वनः०घा३३।उग्रो०जन्म०००॥२४।०शंवतीवर्ग३॥प्रब्रसेनु०सा॥३५।अंबकं०रुक्क१।यदयस्तुगा
 ॥३६।नचैरुक्क१।प्रत्युअद०ती॥३७।प्र०होदसाधायसावर्गश।तिस्त्रोवाचः०आ॥३८।रुद्रादि
 इ०ती॥३९।यइदसोम०मः॥४०।वयमुत्वा०व्य०ध१प्ररुतान्यु०णाः॥४२।त्वावतःपुरु०सा॥४३।आत्वा
 रयं०ये०ध१।आत्तनइदसुमंतं०१।आप्रदव०तः०५५।इदयसा०त०ध१।स्वादिय्यावर्ग२।सोमः
 पुनानो०ति॥४७।प्रणईदो०ना॥४८।इदये०ध१।इन्वेंतिसू०यः०५७।यःपावमानिरुक्क१॥४९।ध१
 दिक्।०सः०५५०।असर्जिव०जो०५॥पुरोजिता०सः०५२।अयंसय०निः०५३।निवर्तं०ति॥५४।
 नद्रोनोया१।प्रमायुयु०ता०५५।अबुध्रमुत्प०यःवर्ग६।प्रहोताजा०न्त॥५६।माप्रगामवर्ग१।ययसेन०त्तः॥
 ॥५७॥परावतोयेवर्ग३।सक्तुमिवरु०१।देवानानु०ना॥५८॥इमंमेगंगेरुक्क१।विहिसोतोरु०ता
 ॥५९॥सदशावर्ग३।देयेमाये०रे०५६०।आशुशिशानवर्ग३।उभाउ०थो॥५७॥विषुसोद०१।न
 दिशमनुवने०॥६१।रात्रीवर्ग३।तंनिदत्रि०॥६३।महित्रीणां०वर्ग३।रुतं०वेतिसमा०तपयं०तं॥६४।अ
 म्मिचै०इत्यारस०वेध्यायाः॥परमेवै०।ततःशिक्षा।कव्यः॥आकरणां।निरुक्ते।गृह्य।उपनिषत्।

प्रातिशारव्यासविधानं। सुपर्णाध्यायः। स्वयंभुवेन मस्कृत्य इत्यादि मनुस्मृतिः। योगीश्वरं यात त्वं इति
 त्पादि स्मृतयः। पुराणदि सर्वं॥ ॥ इत्युपाकर्म समाप्तं॥ ॥ आदौ कृषितर्पणं॥ ॥ श्री॥ ॥ छ॥ ॥ श्री॥
 छ॥ ॥ श्री॥ अथ प्रायश्चित्तविधिर्निश्चितः॥ प्रथमं ब्राह्मणस्य पादप्रक्षालनं। मम प्रायश्चित्तप्रदण्डांशं
 न्य ब्राह्मण एतत्ते पाद्यं॥ एष वो अर्घ्यः। पूजा। पादप्रक्षालनं॥ आचमनं। स्वपादप्रक्षालनं। आचमनं ब्रा
 ह्मणं गे गोमिथुनद्वयं मुक्ता। प्रणमः। दंडवत्। उच्छाया। प्रार्थना। आब्रह्मस्तं वपयंतं न वदशमिदं न ग
 त्। यत्तु रक्षः पिशाचादि सदेवा सुरमानुषा॥ १॥ सर्वधर्मा विवेकारो गोसारः। शासकानवाः। मम पापस्य पावि
 त्र्यं कृवंति द्विजसत्तमाः॥ २॥ पुरातनं मया बोरं ज्ञातमज्ञात किं त्विषं। जन्मतो घटिनं यावत्तस्मात्पापात्तु
 नात्र मो॥ ३॥ पूजैः क्षतः पवित्रो हं न विष्णो मयि न वस्तथा। प्रसादः कियतां मयि स भानुतां प्रयच्छ॥ ४॥
 अथ श्री० देशे च। मम जन्म प्रवृत्तिश्च यत्तद्विदितं यावत्। वायनः काय चतानां बुद्धिपूर्वा बुद्धिपूर्वाणि।
 सत्तदभ्यासविषयाणां। महापातकादि पातकतस्तमत्तदस्य विजितानां गुरुत्वं पापानां शोधनार्थं प्रा
 यश्चित्तमहं याचे। जन्म प्रवृत्तिपापानि बहूनि विविधान्यपि। कृत्वा वग्विस्तृप्तायाः षडहं कर्म माच ३५
 रेत। ब्राह्मणः ब्राह्मणं यजमानं प्रतिकथ्यते। तव षडहं प्रायश्चित्ताचरणे अधिकारोस्ति। ब्राह्मण

स्त्री यदि प्रायश्चित्तकत्री त्वहं प्रायश्चित्ताचरणे अधिकारोस्ति। शूद्रयजमानं एवं अहं। शूद्रा स्त्री यदि प्रायश्चि
 त्तकत्री तदा तव साक्षि प्रायश्चित्ताधिकारोस्ति। ब्राह्मणस्य षडहं प्रायश्चित्ताशक्तौ॥ अहं। साक्षि। एका
 हं वा। पश्चात् यजमानः। मम एकाहं प्रायश्चित्तशक्तिरस्ति। एवं अहं प्रायश्चित्ताचरणे। एवं षडहं प्रायश्चि
 ताचरणे॥ यदि न कृतं चेत्तर्हि वपनं। दशविधस्नानं॥ नस्म। मृत्तिका। रोगो मय। रोगो मूत्रधाही रापद
 धि। हृत्। गतिना। ८। आमलका। ९। ऊशोदक। १०। अथ वा गंगोदकेन सकलस्नानां ते तिलकां अष्टदलो
 परिकलशस्थापनं। मंत्रैः। सत्येश्वरस्य मूर्तिप्रतिष्ठा। पूजाशोडशानिरुपचारैः। पंचोपचारपूजा। ततो
 ब्राह्मणस्य अर्चनं। अर्चसंकल्पः। यथा दत्तं गंधाद्यर्चनं आग्नेयौदस्तकर्णयो मुद्रिके गोमिथुनद्वयं च।
 स न्य ब्राह्मणाय तु न्यमहं संप्रदेदे॥ आचमनं। यथा दास्यमानं नृत्तिपर्यंतं भोजनं स न्य ब्राह्मणाय तु न्य
 महं संप्रदेदे॥ सुप्रोक्षितादि। ब्राह्मण इस्ते जलपात्रे चादीर्घमायुरित्यादि सुशांतिर्विभु। विष्णो रुपरी
 प्रायश्चित्तसंकल्पः। अथ श्री० देशे च। मम जन्म प्रवृत्तिश्च यत्तद्विदितं यावत्। वायनः काय चतानां बुद्धिपूर्
 वा बुद्धिपूर्वाणि। सत्तदभ्यासविषयाणां महापातकादि विजितानां सर्वेषां पापानां शोधनार्थं षडहं
 प्रायश्चित्ते अशीत्यधिकशतेकप्राजापत्यं १८० प्रतिप्राजापत्यं द्वादश ब्राह्मणभोजनपरिगणनया षडहं

धिकमेकविंशतिसंख्याकानां तन्निष्प्रेये मनसि परिकल्पितं द्रव्यं स न्यब्राह्मणानगवते सत्येशाय सत्ता स
 त्यासहिताया उच्यते महुं संप्रददे ॥ सकलद्रव्यविल्लोरुपरि समर्पणं ततः संकल्पितद्रव्यमध्यात्ता स
 न्यब्राह्मणस्य अंशापणं ॥ द्रव्यं उच्यते सीदन्तीयेदिकंच हस्ते गृहीत्वा मम सर्वपापहृत्वा यथं संकल्पित
 प्रायश्चित्तमध्यात्ता एकाहस्य निष्क्रयद्रव्यमिदं ॥ अथ वा पंचदशप्राणापत्यानां प्रत्याम्ना यन्मृतमि
 दं द्रव्यं अमुकसगोत्राय अमुका अमुकशर्मणे अमुकवेदाध्यायिने ब्राह्मणाय उच्यते ॥ अमुकस
 गोत्रः अमुका अमुकशर्मा अहं संप्रददे ॥ नगवान्पापविल्लुः प्रीयतां ॥ पुनः सत्येश्वरस्य पंचोपचा
 रपूजा ॥ द्वितीया गोमिथुनद्रव्यापणं ॥ मम चो ए प्रायश्चित्तस्य निःपापवचनप्राप्त्यर्थं इदं गोमिथुन
 निस्तृतिरूपं द्रव्यं स न्योपविष्ट ब्राह्मणाय उच्यते महुं संप्रददे ॥ नगवान्पापदा विल्लु प्रायतां ॥ अनेन
 षडह प्रायश्चित्ताचरणेन गोत्रः अमुकशर्मा अहं निःपापो नूया सं ॥ त्वं निःपापो नूया ॥ इति ब्राह्मणः
 कथ्यते ॥ श्रुत्वा श्वेतं ॥ अनेन षडह प्रायश्चित्ताचरणेन गोत्रः अमुकनामा अहं निःपापो नूया सं ॥
 त्वं निःपापो नूया इति विप्रः ॥ अस्य प्रायश्चित्ताचरणकर्मणो य न्यूनातिरिक्तं तत्सर्वं नवतां ब्राह्मण ३६
 नां प्रसादात् तृतीयराजप्रसादात् ॥ तीर्थप्रसादात् सत्येश्वरस्य प्रसादात् सर्वपरिपूरणमिच्छा ॥

मम त्रिषु स्थलीयात्रा अधिकारप्राप्तिरस्तु ॥ अथवा आत्रेयैतरेण्यादिदान अधिकारप्राप्तिरस्तु ॥ सर्वपा
 पहृत्वास्तु ॥ ॐ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीविल्लवे नमः ॥ ३॥ आत्रेयकाले वैतरण्यादिदान संकल्पः ॥ तस्य
 प्रकारः ॥ आदौ विल्लुपूजा ॥ यथावकाशां तत्र वैतरण्यादिदान प्रारंभं निमित्तं विल्लुपूजनमहं करिष्ये ॥
 इति प्रयोगः ॥ धूपदीपनैवेद्यांतं पूजा ॥ वैतरणीदान प्रतिगृहीत्वा ब्राह्मण एतत्तैपाद्यं ॥ एष वो अर्घ्यं
 पूजा ॥ पादप्रक्षालनं आचमनं आत्मनः पादप्रक्षालनं आचमनं गृह्णत्वा प्रागुद ॥ ॐ विल्लुः ॥
 अपवित्रः ॥ इदं विल्लुः सप्तव्याधा ॥ इत्यादिदेशकाल उदस्त ॥ दृष्टिः ॥ वैतरण्यादिदानोपहाराणां
 पवित्रतास्तु ॥ ॐ नूः ॥ ॐ नुवः ॥ इत्यादिउपासै ॥ मधुः ॥ अथ श्रीत्यादिदेशे च अमुकस्य आत्रेयका
 लनिमित्तं सर्वानिष्टपरिहारार्थं सर्वपापहृत्वा यथं शास्त्रोक्तफला ॥ यं वैतरणीदानमहं करिष्ये ॥
 ब्राह्मणस्य पूजा ॥ यथादत्तं मुद्रिकाफपायनानि ॥ तन्निष्प्रेये इदं द्रव्यं वैतरणीदान प्रतिगृहीत्वा ब्राह्म
 णाय उच्यते महुं संप्रददे ॥ सवसागेश्वपूजा ॥ अर्चनविधेः पूर्णतास्तु ॥ आचमनं अपहृता ॥ अहं न
 मीमदंत उदको ॥ यथादास्यमानं तपयंतं नो जनं वैतरणीदान प्रतिगृहीत्वा ब्राह्मणाय उच्यते महुं स

प्रददे। ब्राह्महस्ते सुप्रोहित मस्तु। दीर्घमायुरस्तु। इत्यादि सुशांति नवत्रा उन्नत भिमुखो ब्राह्मणः। दाना पूर्वा
 निमुखः। दक्षिणं जाना च्या। दर्शिता नृहीत्वा। अघेत्यादि प्रयोग मुच्यते। अमुकस गोत्राय अमुका अ
 मुकशर्मणे अमुकवेदाध्यायिने ब्राह्मणे यतु न्यं। अमुकस गोत्रः अमुकनामा अमुकशर्मा अहं वै
 तरणी सांज्ञिकां गां सवसां गंधाघर्चितां रुद्रदेवतां सुवर्णशृंगी राजतरवुरांतां मृष्टां कां स्य दोहनां
 रुक्षवस्त्रयुगळानां व्रीह्यादि सप्तधान्यसहितां दोषापरिमित कार्पासोपरिता म्रजाननस्थितलो
 हदंडधारि मदिषा। रूढहैमधर्मराजमूर्तिसहितां पट्टस्त्रबद्धे दुदंडनौका स्थितां यमधारेवत्
 मानां शतयोजनविस्तीर्णं अगाधां प्रयशोणिततोयां मांसकईमां अयोमुखैर्वज्रजुडैर्नानावि
 धैः कृमिभिः संजलां अन्यैश्च मर्मभिर्दिनिर्नक्रमकरशिंशुमारया हादिनिर्जलचरैः प्राणिभिः
 संकीर्णं दृढमात्रतया बद्धं एवं विधां वैतरणी धेनुसांज्ञिकां नदीतर्जका मः संप्रददे। नमः॥
 गोपुच्छजशाहतजलसुसहितं विप्रहस्ते दद्यात्। ततो दक्षिणा संकल्पः। पूर्वोक्तिगुणविशिष्टे
 पुण्यकाले देशे च अमुकस गोत्रः। अमुका अमुकशर्मा अहं अस्य वैतरणी दानपरिपूर्णं इदं

३१

सुवर्णं अग्निदेवतं गंधाघर्चितं दक्षिणां संप्रददे॥ नमः। अनुमंत्रणं॥ यमधारे महाधोरेया सा वैतरणी
 नदी। तां तर्जुगां ददाम्येतां जुन्यं वैतरणी च गो। विलु रूपं द्विजश्रेष्ठ नूदेवपंक्तिपावनः। सदक्षिणा मया
 दत्ता जुन्यं वैतरणी नमः। ब्राह्मणं प्रणम्य। सर्वेषां प्रदक्षिणां कुर्यात्॥ पुच्छं गृहीत्वा ब्राह्मणेन गो आक
 षयेत्। तत्र मंत्रः। धेनुके त्वं प्रहस्य यमधारे महाभये। उन्नतीं पुंहरं देवी वैतरणी नमो नमः॥ ततो नृत्य
 सी दक्षिणा। यजमानमांगत्यकरणं। गवादि सर्वमुपहारजातं ब्राह्मणस्य गृहं नयेत्॥ इति वैतरणी
 दानं॥ अथ रुणधेनुदानं॥ विलुपूजा। पादप्रक्षालनं। आचमनं। प्राणायामः॥ अघेत्यादि प्रयुज्य
 रुणधेनुदानमहं करिष्ये। ब्राह्मणस्य पूजा। नोजनसंकल्पः। सुप्रोहितादि अघादि० रुणधेनुसां
 ज्ञिकां गां सवसां गंधाघर्चितां रुद्रदेवतां सुवर्णशृंगी राजतरवुरांतां मृष्टां कां स्य दोहनां देवकृषिभि
 र्वसंबधी रुणत्रयपाकरणं जुन्यमहं संप्रददे॥ इति रुणधेनुदानं॥ तिन्नालोहहिरण्यं
 च काषासंलवणं तथा। सप्तधान्यं। हिति गविष्टकैकं पावनं स्मृतं॥ अघेत्यादि पूर्ववत्॥ तिन्नादी
 न्यष्टौ महादानानि। नानादेवतानि गंधाघर्चितानि नानाफलदातृणी तत्तदा फलावाप्तये
 कस्मै कस्मै चि ब्राह्मणाय अहं संप्रददे। नमः॥ इत्यष्टमाहा दानविधिः॥ पूर्वोक्तिगुणविशिष्टे

पुण्ये काले देशे चान्नोदकं सुवर्णं चरजतं वस्त्रोपानहो॥ कमंडलु छत्रं यष्टिरमिकालो हृदं॥
 तांबूलं चंदनं पुष्पादशः॥ एतान्युपदानानि नाना देवतानि गंधाघर्चितानि कस्मै कस्मै चिह्नानि
 एतान्यहं संप्रददे॥ नमः॥ इति शोडशोपदानविधिः॥ पूर्वोक्तं गुणविशिष्टं पुण्ये काले देशे च
 इदं ताम्रपात्रं तिलपूरितं रुद्रदेवतं यथोपस्करसहितं गंधपुष्पधूपघर्चितं सदा हिंसां शास्त्रो
 क्तफलावाप्त्यर्थं कस्मै चिह्नानि एतान्यहं संप्रददे॥ नमः॥ इति तिलपात्रदानं॥ अथ द्रुतपा
 त्रं॥ पूर्वोक्तं च॥ इदं कांस्थपात्रं द्रुतपूरितं सूर्यदेवतं गंधाघर्चितं सदा हिंसां कस्मै चिह्नानि एतान्यहं
 संप्रददे॥ नमः॥ इति द्रुतपात्रं॥ अथ पददानं॥ पूर्वोक्तं च॥ इदं आसनादिदशविधं पदं यथोपस्करसहि
 तं सदा हिंसां शास्त्रोक्तफलावाप्त्यर्थं कस्मै चिह्नानि एतान्यहं संप्रददे॥ नमः॥ इति पददानं॥ स्त्री चेत॥ इमां वंशपात्री
 ऊं कमादियथोपस्करसहितां वस्त्रसुवर्णभिरणारि सहितां इदं जन्मनि जन्मान्तरे च अख
 डसौभाग्यं प्राप्त्यर्थं अहं संप्रददे॥ नमः॥ इति वंशपात्रीदानं॥ इति वैतरण्यादिदानानि चू
 यसीसंकल्पः॥ अमीषां दानानां न्यूनातिरिक्तं परिपूर्णं हिंसां दक्षिणानि प्रयेयथा
 दास्यमानं इदं नाना गोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो अहं संप्रददे॥ इति न्यूयसीसंकल्पः॥ इति वैतरण्या ३८

दिदानसंकल्पविधिः समाप्तः॥ अथ मरणानंतरं षड्पिंडास्तिष्ठां क्रमः॥ ॥ उक्तांतौ द्वारदेशे विश्रांतौ चिनास्त्रां
 नेश बहस्ते सेवयेने॥ तेषां विधिः॥ आचमनं प्राणायामः॥ विष्णुः ३ अपवित्रः पवित्रो वा० सप्तमाधा० देव
 ताभ्यो महायोगिन्येव चानमः॥ ३॥ आध्वर्युमौ० गयायां स्वयमेव जनाहूय० तं ध्यात्वा० देशकालपात्रप्र
 दानं॥ अथ संपत्॥ अपसर्गं॥ दृष्टि० उक्तांतौ दिपंचपिंडोपदाराणां पवित्रता॥ भूः॥ भुवः॥ स्वः॥ महाजनानां
 तपः॥ सत्यं॥ तत्सवित्रं॥ मधुवाता० मधुश॥ अथादिमासे पश्येति थौदिने यथावत्तमान्नं तत्र० सम
 वाये॥ एवं गुणविशिष्टायां पुण्यतिथौ॥ अमुकतीर्थे दिव ब्राह्मणानां च सन्निधौ एवं गुणविशिष्टं पु
 ण्ये काले देशे च॥ अमुकसंगोत्रस्य अमुकप्रेतस्य शास्त्रोक्तफलावाप्त्यर्थं उक्तांतौ दिपंचपिंडदानं
 नि॥ एकतंत्रेण अहं करिष्ये॥ पात्रे जपः॥ स्तारणं॥ अमुकसंगोत्रं अमुकप्रेतं अवेने निह्व॥ ५॥ अमुकस
 गोत्रं॥ अमुकप्रेतं तैत्तिरीयं॥ ५॥ प्रत्यवेने जनं॥ पूजनं वेद्यं॥ दास्यमानं आमानं यथोपस्करसहितं अमुकस
 गोत्रं॥ अमुकप्रेतं तैत्तिरीयं॥ ५॥ अस्य उक्तांतौ दिपंचपिंडदानकर्मणो यं न्यूना० सर्वपरिपूर्णं एतिः पिंडदा
 ने० गोत्रस्य प्रेतस्य दंडनयोग्यता प्राप्तिः शास्त्रोक्तफलावाप्तिः॥ नदं कर्णे नि० रिती पिंडत्रयविसर्ज
 नं॥ ततः॥ अपेन वीतविचसर्पितातोस्मा एतं पितरो लोकमक्रु॥ अहो रजिरक्तुनिर्वर्तं यमेदरास्य

वसानमन्त्रेण॥ अनेनमन्त्रेणपलाशशारवयाचितास्थानंविमज्जापंचनसंस्कारान्कृत्वा॥ अग्निं संस्था
 प्याशवं उतानं चितौ निपात्या॥ अयं वै त्वत्त्वमस्मादयं ते योनिस्त्वमस्य योनिः॥ जातवेदो बहस्वेन सुकृ
 तां यत्र लोकः॥ अयं वै त्वामजनयदयं त्वदधिजायतां॥ गोत्रः प्रेतः स्वर्गधिलोकाय स्वाहा॥ प्रदीप्ते नो मे
 नमः॥ इति दशरुचो जपेत्॥ स व्यावृत्तोऽनवेह्यमाणः प्रागुदं चः प्रक्रामंति॥ पुरोहितः॥ अथोवा मृतोः
 पदमिति दद्यान्मृत्प्रां प्रक्रामतः॥ स पिंडान् अमुं मंत्रयतो मृतोः पदं योपयंतो यदैतद्वाही॥ आयुः
 प्रतरंदधानाः॥ आप्यायमानाः प्रजयाधनेन शुद्धाः पूतानवतयन्ति यासः॥ इमे जीवा विमने राहवः
 न भूतान् देवहूतिनो अघा॥ प्रांचो अगाम नृतये इसाय द्वावीय आयुः प्रतरंदधानाः॥ आपो हि
 ष्ठा॥ रु० ए० स नो च सोमवर्गः॥ इति उदकं स्पर्शंति॥ ततो मज्जंति॥ ततः अमुकसंगोत्र अमुकप्रेताति
 लोदकां जलिस्ते॥ इत्येकमुदकां जलिं दद्यात्॥ आपो अस्मात्तरः पुं धन्यं उद्धृतेन नो दृतं
 पुनं॥ विश्वं हिरिप्रं प्रवहंति देवी रुदि दामः शुचिराप्त एमि॥ अनेन मन्त्रेण बहिः संनिः सरंति॥
 ततो वस्त्रपरिधाया तच्च हुरित्युचादित्यमुपस्थाया॥ ततोऽस्ति संचयने॥ अयुष्मासुरात्रिषु॥ अ
 पसव्यं॥ यत्त्वमग्ने समदहस्तमुनिवपिया पुनः॥ कियां मूत्र रोह उपाक हर्वा विक्कशा॥ शीतिकेशी

तिकावतिष्ठादिके क्कादिकावति॥ मंडूका३ सुसंगमं स्व१ दुषया॥ आन्यां मन्त्राणां सहीरेणोदकेनास्थीन
 संसि च्या पलाशपटे उद्धृत्य मृन्मये कुं ने शैवाल संयुक्ता नि अस्थी निमुक्ता॥ उते स्तन्नामिष्ट धिवी त्वत्प
 रीमं नो गं निदधन्मो अहं रिषा॥ एतां स्तूणां पितरो धारयन्ते ते जायन्ते॥ मादनाते मि नो उ॥ इति लो छेना
 नानि धाया॥ छां कणं॥ उद्धृ च स्वष्टि विमानि मानि बाधथाः॥ स्तूणा यना स्ते नव स्तूप वंचना॥ माता पु
 त्रयथा सिचा न्ये नं भू मज्जंति॥ अनेन मन्त्रेण खाते निखाया उद्धृ च मानाष्ट धिवी सुतिष्ठतां स
 रुस्वमित उ पदि श्रयंतां॥ ते गृहा सो दृत श्कृतो न वं उ विश्वा हा स्मै शरणाः संत्वत्रा॥ अनेन मन्त्रेण श
 शाने प्रवेश्य अवस्थापयेत्॥ खातं मृदा पूरयेत्॥ ततः पिंडदानं॥ आचमनं प्राणायामः॥ अथ विक्क
 सुरो सप्त व्याधा इत्यादि॥ अपसव्यं॥ दृष्टि नि० च॥ अस्ति सिंचयन पिंडोपहाराणोपवित्रता॥ नृः०॥
 सत्यां तत्तन्मधुवाता० मधुश अघादि॥ एवं गुण विशिष्टायां पुण्य तिथौ गोत्र स्य प्रेत स्य शास्त्रोक्तं०
 अस्ति संचयन पिंडदानं महं करिष्ये॥ पात्रे जपः॥ स्तरणं॥ अनेन जनं पिंडदानं पुनः प्रत्यवने जनी
 पूजाने वेद्यं॥ अथाच्छादनं० नैवेद्यं॥ पिंड स्था र्चन विधेः परिपूर्णता॥ अनेन पिंडदानेन गोत्र स्य प्रेत स्य

परलोकेशास्त्रोऽसिः न्यूनाः एं॥ चतीथदिवसकर्मयोग्यताप्राप्तिः॥ दशाहकर्मयोग्यताप्राप्तिः॥ नदं
 कलेनिरिति विसर्जनं॥॥ चतीयेदिने संध्याकाले त्रिषु मन्त्रपात्रेषु अश्वत्थसमीपे आकाशे दु
 ग्धोदकदानविधिः॥ आचमनं प्राणायामः॥ अपवित्रः॥ रे॥ सप्तव्या॥ अथासंपत् अपसव्या॥ दृष्टिः
 दुग्धोदकदानोपहाराणां पवित्रता॥ भूः॥ मधु॥॥ अथादिमासे पहेति थौदिने गोत्रस्य अमु
 कप्रेतस्य शास्त्रोक्तफलावाप्त्यर्थं दुग्धोदकदानमहं करिष्ये॥ गोत्रप्रेत आकाशे दुग्धं विचार
 वं त्रिषु पात्रेषु गोत्रप्रेता आकाशे उदकं धिक्वा एवं त्रिषु पात्रेषु अस्य दुग्धोदकदानकर्मलो
 एं॥ अनेन दुग्धोदकदानेन गोत्रस्य प्रेतस्य शास्त्रोक्तफलावाप्तिः॥ न्यूनातिरिक्तं॥ एं॥॥
 त्याज्यवस्त्रपरिधानं॥ आचमनं प्राणायामः॥ विष्णुः॥ ३ अपवित्रः॥ रे॥ सप्तव्या॥ देवता नो महा
 योगिन् एव चानमः॥ आह॥ गयायां स्थय मेव॥ देशकालपात्रद्वयश्रद्धासंपत् अपसव्या॥
 दृष्टिः॥ प्रेत आहो॥ ता॥ प्रयोगः॥ देशे च अमुकमगोत्रस्य प्रेतस्य मूर्धादिदेहावयवप्राप्त्यर्थं
 शास्त्रोक्तफलावाप्त्यर्थं प्रथमाहुपिंडोदकदानमहं करिष्ये॥ सव्यां विष्णु पूजा॥ पात्रेन पापि

४०

दुग्धयाणि॥ पिष्टा दुग्धावृता मधु॥ तिला उदका धूपदीपा अनेन नं पिंडदानं पुनप्रत्यवने जनां पूजा
 ने वेद्यं॥ सव्या आचमनं प्राणायामः॥ सुप्रोक्षितं शिक आपः॥ सोमनस्या॥ अहं च अपसव्या आमा
 नसंकल्पा गोत्रप्रेत तिलोदकां जलिस्ता॥ एकां जलि पिंडो परिदद्यात्॥ ततः प्रवृत्तिद्वयं शास्त्रपथं
 तद्वदधिके अंजलिं दद्यात्॥ एवं॥ १० शतं नवति॥ अस्य पिंडोदकदानकर्मलो॥ परिपूर्णं॥ अ
 नेन पिंडोदकदानेन गोत्रस्य प्रेतस्य मूर्धादिदेहावयवप्राप्तिः॥ शास्त्रोक्तफलावाप्तिः॥ द्विती
 याहुपिंडोदकदानयोग्यताप्राप्तिः॥ न्यूनातिरिक्तं परिपूर्णं॥ एवं दशाहपयंतं दशमेदिने पिंड
 दानानंतरं तैलकल्कोल्लोदकदानयोग्यताप्राप्तिः॥ ततः स्नानं कृत्वा दशकर्षं ऊयति रेघा
 मुखं अ० धविस्ती० विततिलं व० तत्प्रकारः॥ आचमनं प्राणायामः॥ विष्णुः॥ ३ अपवित्रः॥ रे॥ सप्त
 व्या॥ संपत् दृष्टिः॥ तैलकल्कोल्लोदकदानोपहाराणां पवित्रता॥ भूः॥ सत्यं॥ तस्य० याताम
 धुवाता० मधु॥ अथादि गोत्रस्य प्रेतस्य मलापनुत्पथं शुचित्वा स्यात्प्राप्त्यर्थं शास्त्रोक्त दशकर्षं
 पुतैलकल्कोल्लोदकदानमहं करिष्ये॥ गोत्रप्रेत तैलेनाहं॥ एवं दशा गोत्रप्रेतकल्केनोद
 तया एवं दशासु गोत्रप्रेत उल्लोदकेन स्नाहि॥ एवं दशासु अस्य तैलकल्कोल्लोदकदानक

परिपूर्णं अनेन तैलककोल्लोदकदानेन। गोत्रस्य प्रेतस्य मलापनुवृत्तिः। शिवित्वं ॥ शास्त्रो
 क्तं ॥ एकादशाहकर्मयोग्यताप्राप्तिः ॥ न्यूना ॥ एतत्ततोवस्त्रत्यागः ॥ ॥ ॥ ॥
 इति दशाहपिंडदानविधिः ॥ ॥ एकादशाहेतीर्थगत्वा स्नानं स्नानांगतर्पणं संध्यातर्पणं आ
 चमनं प्राणायामः प्रयोगं कृत्वा विष्णोः षोडशोपचारपूजा ॥ द्विधिः ॥ अथादिप्रयोगः पुण्यका
 ले देशे चागोत्रस्य प्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्त्यर्थं एकादशाहकर्मप्राशनं निजं विष्णोः षोडशानिरुपचा
 रैः पूजनमहं करिष्ये वामहस्ते दक्षिणे इत्यादि न्यासः ॥ पूजा जपः ॥ नोजनसंकल्पः ॥ गोदेह
 शुद्ध्यर्थं प्राजापत्यसंकल्पः ॥ तस्य प्रकारः ॥ सुप्रोहितादि ॥ मम देहशुद्ध्यर्थं प्राजापत्यप्रत्याह्वयेन
 प्रतिप्राजापत्यं द्वादशाब्राह्मणभोजनपरिगणनया तावत्संख्या कृत्वा स्नानं नोजननिष्पत्तिरु
 तं द्रव्यं कस्मै रचिद्ब्राह्मणायार्हं संप्रददौ न गवान्यापहानिस्तुः प्रीयतां ॥ अनेन प्राजापत्याचरण
 नममदेहशुद्धिरुक्तः ॥ गोत्रस्य अमुकप्रेतस्य ऊर्ध्वदिहिक कर्मयोग्यत्वमस्तु ॥ शास्त्रोक्तं ॥ रक्तं
 न्यूना ॥ मस्तु ॥ ततो विष्णुतर्पणं तस्य विधिः ॥ आचमनं प्राणायामः ॥ अथादि ॥ अमुकसगोत्र ॥ धी
 स्य अमुकप्रेतस्य शास्त्रोक्तं प्रेतत्वनिवृत्त्यर्थं सकृज्जतिप्राप्त्यर्थं चुरणानिरुत्त्यर्थं वैष्णवैः स्तुतैः

आद्यंतयोः पुराणश्लोकत्रयावृत्त्या विष्णुतर्पणमहं करिष्ये मरुत्तशार्पेति शोडशवर्षस्य स्तुक्तं नारायणरूपि
 पुरुषो देवता अनुष्टुप् छंदः ॥ अं त्वा त्रिष्टुप् ॥ विष्णुतर्पणे विनियोगः ॥ सदस्त्रशार्पा ॥ गुत्तं ॥ अतसीपुष्पसं
 काशं पीतवाससमं केतं ॥ येन मस्यंति गोविंदं न तेषां विघ्नो न यः ॥ ॥ ॥ अनारिनिधनो देवशंखचक्रगदा
 धरः ॥ अवयः पुंडरीकाक्षः प्रेतमोरुप्रदो नवः ॥ २ ॥ रुक्म रुक्म रुक्म पातु त्वमगतीनां गतिर्नवा ॥ समा राण
 वमन्नानां प्रसीद पुरुषोत्तम ॥ ३ ॥ पुरुष एवेदं सर्वं इत्यादियदेतत्तज्ज्ञेतावत्यर्थं तं प्रत्यृचं आदौ अंतं च पु
 राणश्लोकत्रयावृत्त्या अं जतिं दद्यात् ॥ अतो देवा इति षलं च स्य स्तुक्तं स्य मेधाविधिर्हविः ॥ विष्णुदेवता ॥
 आघादेवी गायत्री छंदः ॥ विष्णुतर्पणे विनियोगः ॥ अतो देवा ॥ मन्त्रिः ॥ अतसीपुष्पसंकाशं ॥ श्लोकत्रयं इ
 विष्णुरित्यादिपरमंपदं ॥ अतसी श्लोकत्रयं ॥ १ ॥ विष्णोर्नुकमिति षलं च स्य स्तुक्तं स्य दीर्घतमा रुषिः ॥ वि
 ष्णुदेवता ॥ त्रिष्टुप् छंदः ॥ विष्णुतर्पणे विनियोगः ॥ अं विष्णोर्नुकं ॥ यः ॥ अतसी ३ प्रतद्विष्णुः ॥ अतसी ३
 प्रवः पांतमिषलं च स्य स्तुक्तं स्य दीर्घतमा रुषिः ॥ विष्णुदेवता ॥ आघासृचं ॥ इत्यजागतं छंदः ॥ विष्णुत
 र्पणं ॥ प्रवः पांतं ॥ अतसी ३ ॥ त्वेषमिच्छा इत्यादिप्रत्येत्याहवं ॥ अतसी ३ ॥ न वामित्र इति पंच च स्य
 स्तुक्तं स्य दीर्घतमा रुषिः ॥ विष्णुदेवता ॥ जागतं छंदः ॥ विष्णुतर्पणं ॥ यो गः ॥ न वामित्रो ॥ ॥ अतसी ३ ॥

संवांकर्मलेप्यष्टचस्यसूक्तनरदाजऋषिः॥ इन्द्रो विष्णुर्देवते। त्रिष्टुप् छंदः। विष्णुतर्पणः। उं संवांक० ता। अ
 तसी॥०३॥ या विष्वासां० थां अतसी०३॥ परो मात्रयेति सप्तचस्यसूक्तस्य वसिष्ठऋषिः। विष्णुर्देवता।
 उरुं यज्ञयेति स्वः। ऐं शश्च त्रिष्टुप् छंदः। विष्णुतर्पणे विनियोगः। उं परो मात्रया० सो। अतसी०३॥ नेते वि
 लो०। नः। अत०३॥ नमर्तइति सप्तचस्यसूक्तस्य वसिष्ठऋषिः। विष्णुर्देवता। त्रिष्टुप् छंदः। विष्णुत
 र्पणे विनियोगः॥ नमर्त० तं अतसी०३॥ त्वं विलोः०। नः। अतसी०३॥ दक्षिणसंकल्पः। सुप्रोहितादि
 कं कृत्वा। कृतविष्णुतर्पणकर्मणः प्रतिष्ठा सिध्यथ। हिरण्यदक्षिणानि० द्रव्यं कस्मै० चिद्वासाणां०
 दा। न गवान्पापदा। विष्णुः प्रीयतां। ब्राह्मणनोजनं॥ अनेन कृतविष्णुतर्पणेन गोत्रस्य प्रेतत्वं
 विमुक्तिः। सुवृषानि वृत्तिः॥ शास्त्रोक्तफलवाप्तिः। वृषो जगत्कर्मयोग्यता प्राप्तिः॥ तदनंतरं स्ना
 नं कृत्वा। वृषो जगत्कर्म॥ चतुरस्रं स्तंभिलं कृत्वा। ईशान्यां सहिरण्यं सपत्न्यं सर्वे विधी समन्वितं स
 त्ताध्यानोपरिरुद्रकलशं स्थापयित्वा प्रतिदिशं समीपे शाखां निरवाय संस्थाप्य आचमनं प्राणायामः। ४२
 स्वस्त्ययनं अधादि प्रयोगमुच्चार्य। नमि संस्कारादिह विप्रद्विणं। पिष्टमयं इविः। पात्रे अंतर्धाय।
 उं रस्मिं शुष्टं गृह्णामि। इति त्रिगृहीयात्। चतुर्थं रस्मिं। शेषानि मर्शनं। पूष्टं शुष्टमासादयामि।

आसादनं। पूष्टे त्वा जुष्टं प्रोक्ष्याति प्रोक्ष्णं। आलोड्य चर्वधिश्रयणं। स्योनाश्रयिवातिकलस्थापनं। श्रि
 तानि वारणां दि-आज्यभागं तं कृत्वा। इन्द्रति स्मादिति स्त्र-आज्याहुतीः। स्रवेण कृत्वा। इन्द्रतिरिह
 रमध्वं स्वाहा। इन्द्रतिरिह स्वधृति स्वाहा॥२॥ उपसृजं धरुणं मात्रे धरुणे मात्रं धयां रायस्योषम
 स्मा सुदीधर स्वाहा॥३॥ ततो नरदाजः पूषा गायत्री। उं पूषा गा अन्वे च न इति चतुर्गृहीतं। पौष्टं
 चरुं कृत्वा। नृनुवः स्वः इति रुद्रकलशं पूरयित्वा। चतुर्वर्गसि सहस्रपोषमिं दायत्वा श्रवोददत्ता अहं
 तमस्य रिष्टमिलान्मंगोपायनं॥ यावतीनामिदं करिष्यामि। नृयसीनामुत्तमां सामां क्रिया सं॥२॥ उ
 वमसि सहस्रपोष० क्रिया सं॥ इति मंत्रेण दक्षिणे त्रिशूलं वा मेचकं। वृषपदं ग्रावायां। यतोपवी
 तादियथोक्तमलं कारणं दित्वा॥ रुद्रकलशमादाय आपोदिष्टेति नवर्चनसूक्तेन वृषवत्स
 तरीश्यामिंपरित उर्वारं प्रक्षणीकुर्यात्। अन्ने पश्चादुपविश्य प्रयोगमुच्चार्य सयेन पुत्राणां
 दायकं नृनृदभान् सर्वे विधी र्यवांश्च गृहीत्वा षोडशैर्न पुरुषसूक्तेन तर्पणं कुर्यात्। अंतरे अ
 तसीत्वादिनिःश्लोकैश्च ततो दक्षिणानि मुख उपविश्य। अपसव्यं कृत्वा। पुष्टं ऊशान् अधो मू
 लान् कृत्वा सर्वे विधी तिलान् गृहीत्वा प्रतनुस्मरेत्। पिरतीर्थेन गोत्रप्रेतवृषवत्सतरीपु

छेति लोदकंते। एवं तर्पणं कृत्वा। सवत्सरा। आचम्य वृषवत्सरीणा मुष्मन्त्रयति। प्रथमं सुप्रोहिता
 दि-अमुष्मन्नामीत्यंतं कृत्वा। पश्चात्सवेन। एतं युवानं पतिवोद दामितेन कीलंताश्चरथ प्रिये
 ण। मावश्वात्रजनुषासंविदानारायस्योषेण समिषा मदेमस्वादा। अनेन मंत्रे एतं युवानमिति
 प्रेरणं। ततो मयो नूरित्यनु मंत्रं च अयति। इति क्रमः। एतं युवास्मिन्निति पतिवोद दामितेन कीलंताश्चरथ प्रिये
 धेन प्राचां प्रेरयेत्॥ सुप्रोहितादि। अपसव्यं कृत्वा गोत्रस्य अमुकप्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्त्यर्थं वसु
 रुद्रादिलोकप्राप्त्यर्थं शास्त्रोक्तफलावाप्त्यर्थं। इमं वृषं वत्सरी च उष्ट्रं य संयुक्तं यथाशक्त्यलं
 कृतं वृषपदग्रीवाले बितं रुद्रदेवतं गंधाद्यर्चितं अमुष्मन्नामी। वृषदाहि एतस्तेन उदकं
 निनयेत्। यथोच्चायमयो नूरित्यनुवाकशोषणानुमंत्रयेत्। ततः स्विष्टकृदादिब्रह्म। विमो
 कांतं कृत्वा। अस्य कर्मणः समृद्ध्यर्थं यथा संपन्नेनानेन संप्रियं तेन नोजनेन पायसेन त्रीन्
 वासणान् अहं तपयिष्ये। भगवत्पुत्रः कर्मणि देवताः प्रीयतां। दहि एतं कल्पं। ततः कर्मापव
 गसं कल्पः॥ शन्नद्रुद्रादी इत्यादि। अस्य वृषोऽस्य कर्मणोऽपरिपूर्णमस्तु। शास्त्रोक्तम
 लावाप्तिरस्तु। अनेन वृ० गोत्रस्य अमुकप्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्तिरस्तु। वसु रुद्रादित्य

४३

लोकप्राप्तिरस्तु॥ ततः स्नानं देवपूजापूर्वकं एकादशाहं सर्वं अपसवेनादर्नचदुं निधाय। सर्वा
 याऽप्रेतश्चाद्ब्राह्मणकार्यं अमुकगोत्र अमुकप्रेत अवनेनिह्वा एतदपायं। एषो अर्घ्यः। पूजा
 प्रेतैकोदिष्टेभ्यो नमः॥ सव्यं। आचमनं। प्राणायामः। ३ पुरनराचम्य। अपवित्र इत्यादि। देवताभ्यो
 मद्रायेगित्येव चानमः। ३ आह नू० गयोयां० देशकालपात्रद्रव्यश्रद्धासंपत्ता अपसव्यं। दधि०
 आहो० पवित्रता। तिलान् गृहीत्वा। नू० पुव इत्यादिभ्या कृतीः। ततः वि० यात्। मधुवाता० मधु०
 इति नपित्वा तिलान् विकीर्य। अघेत्यादि० गोत्रस्य प्रेतस्य एकादशाहं निमित्तं प्रेतत्वविमु
 क्त्यर्थं ह्युष्ट्रानि ह्युष्ट्रार्थं शास्त्रोक्तं० प्रेतैकोदिष्टविधिना युष्मदनुज्ञया आह महुं करिष्ये।
 गोत्रप्रेत अमुक इदं ते आसनं। एकमर्घ्यं। शन्नो देवीति पूरयित्वा। तत्र तिलोसि। इति लान् प्रहि
 ण। अत्र चंदनादि अर्घ्यस्यार्चनविधेः परिपूर्णता। चद्रूपसिष्विचं मुक्ता। पूजा। प्रेतैकोदिष्टेभ्यो
 नमः। यादिभ्या इत्यादि० गोत्रप्रेत एतत्ते अर्घ्यं सकलमर्घ्यं निनयेत्। ततो न्युष्ट्रपात्रं। शुद्धं तां लोका
 प्रेतसदनाः प्रेतसदनमसि। प्रेतैकोदिष्टेभ्यः स्नानमसि। ततो चद्रूपसि अत्र चंदनादियथादत्तं गंधा
 घर्चनं। उपवीतं च। गोत्रप्रेतते। वस्त्रादिकं कल्प्यं। समुदादिकं न उष्ट्रं कष्टं कृत्वा अर्चनविधेः

एकादशवर्गप्रयोगः। अथादिगोत्रस्य प्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्त्यर्थं द्वादशाहप्रवृत्तीनि एकादशमा-
 सिकानिश्चाद्विधौ पालिकं नूनं पाण्ड्यासिकं जनाहिकं सदितानां द्वादशाहं कृतं निमित्ता-
 निमित्तानि प्रेतैकोद्विष्टविधिना यत्कृतं यन्नक्तं तं अहं करिष्याद्वितीयपृष्ठायां द्वादशप्रभु-
 तानां एकादशमासिकश्चाद्विधौ पालिकं नूनं पाण्ड्यासिकं जनाहिकं सदितानां द्वादशाहं कृतं निमित्ता-
 निमित्तानां प्रेतैकोद्विष्टविधिना यत्कृतं यन्नक्तं तं घ०। तृतीयपृष्ठायां प्रेतैकोद्विष्टविधिना यत्कृतं य-
 यः कश्चित्। इति विशेषः। एभिः आर्चैः गो० प्र० सु० शा०॥ द्वादशअं नदानयोग्यताप्राप्तिः। न-
 नातिरि० ए० नदं कर्णे० विसर्गः। इति समापनं। ततः स्नानं शुक्लवस्त्रपरिधाय॥ संहो पण्डित-
 देवपूजां कृत्वा। अघेत्यादि पूर्ववत्। प्रयोगः। सयेना। द्वादशसान्नोदञ्जना नित्यान्नानित्यघ-
 टनित्यदीपसंकल्पमहं करिष्ये। अपसव्यां। गोत्रस्य प्रेतस्य प्रेतत्वविमुक्त्यर्थं। हुत्वा नि० व-
 कस्मै चिद्वास्त्रणाय दास्यमानाः द्वादशसान्नोदञ्जनाः सोपस्कराः विष्णुदेवतागो-
 त्रप्रेततै। एभिर्द्वादशसान्नोदञ्जनानैः। गोत्रस्य प्रेतस्य हुत्वा निवृत्तिः। प्रेतत्वविमुक्तिः॥ ४५
 शास्त्रोक्त-तिः। नित्यान्नयोग्यताप्राप्तिः। गोत्रस्य प्रेतस्य त्रयो द्वादशप्रवृत्तिसंवत्सरं यावत्॥

अहरहः हुत्वा निवृत्त्यर्थं शास्त्रोक्तं अष्टाचत्वारिंशत् अधिकशतत्रयं वास्त्रणं नोजननिःकृति-
 तद्व्यं कस्मै चिद्वास्त्रणाय दास्यमानं गोत्रप्रेततै। अशक्तस्य तु। नित्यान्नसंकल्पनिःकृये यथा स-
 पन्नं द्रव्यं गोत्रप्रेततै। अनेन नित्यान्नदानेन गो० प्रेतस्य अहरहः हुत्वा निवृत्तिः। शास्त्रोक्तं फल-
 वाप्तिः॥ नित्यघटयोग्यताप्राप्तिः॥ ततो नित्यघटसंकल्पः॥ गोत्रस्य पूर्ववत्। अष्टाचत्वारिं-
 शत् अधिकशतत्रयं सान्नोदञ्जनाः सोपस्कराः गंधार्घ्यार्चिताः। विष्णुदेवताः। तं निष्क्रये यथा दास्य-
 मानं द्रव्यं गोत्रप्रेततै। सव्यां। नगवान् पापदा विष्णुः प्रीयतां। अपसव्यां। अनेन सोपस्करानित्य-
 घटदानेन गोत्रस्य अमुकप्रेतस्य अहरहः हुत्वा निवृत्तिः। शास्त्रोक्तं निः। नित्यदीपदानयो-
 ग्यताप्राप्तिः॥ नित्यदीपसंकल्पः॥ गोत्रप्रेतस्य परलोके तमो निवृत्त्यर्थं शास्त्रोक्तं अहं कृताहप्र-
 वृत्तिसंवत्सरं यावत्। अहरहः तमो निवृत्त्यर्थं कस्मै चि० दास्यमानाः नित्यदीपः सोपस्क-
 रः विष्णुदेवताः गंधार्घ्यार्चिताः तं निष्क्रये यथा संपन्नं द्रव्यं गोत्रप्रेततै। सव्यां। नगवान्-
 प्रीयतां। अनेन दीपदानेन गोत्रस्य प्रेतस्य परलोके तमो निवृत्तिः। शास्त्रोक्तं फलवाप्तिः॥ स-

पिंडीकरणयोग्यताप्राप्तिः॥ततःपूर्वेनततंचेतर्हिःरुणधेनुसंकल्पः॥गोत्रस्यप्रेतस्यरुणत्र
 यविमोचनार्थंयथाहास्यमानंरुणधेनुसांतिकांगांयथोपस्करसहितोरुदेवतांकस्मै
 दचि०हास्ये॥इत्यादि॥ततःस्नानं॥॥अथसपिंडीकरणं॥पूर्वविश्वेषांदेवानांपादप्रक्षालनं
 पश्चात्पिरुणं॥अथेत्यादि॥गोत्रस्यप्रेतस्यपिरुत्वप्राप्त्यर्थंसपिंडीकरणनिमित्तंगोत्राणां
 पिरुपितामप्रपितामहानांअमुकारअमुकशर्मणांवैश्वदेवपूर्वकंसैकोद्दिष्टंपार्वणविधि
 नायुष्मदनुज्ञयाश्राद्धमहंकरिष्ये॥शन्नोदेवीतिअर्घपात्राणिपूरयित्वा॥अर्घचर्चनविधि
 कृत्वावैश्वदेवार्घ्यंदत्त्वा॥ततःप्रेतस्यावस्थचतुर्थंश्राद्धं॥दत्त्वा॥येसमानाःसमानसःपितरो
 यमराज्येतेषांलोकःस्वधानमोयशोदेवेषुकल्पतां॥येसमानाःसमानसोजीवाजीवेषु
 मामकाःतेषांश्रीमयिकल्पतामस्मिंलोकेशतंहिमाः॥समानोमंत्रःसमितिःसमानीस
 मानंमनःसहचिन्तमेष्वां॥समानंमंत्रमनिमंत्रयेवःसमानेनवोद्दिष्टाजुहोमि॥समानीव
 आकूतिःसमानाहृदयान्वितः॥समानमस्तुवोमनोयथावःसुसहसति॥येसमानाः

४६

तिमंत्रचतुष्टयंपठित्वागोत्रस्यप्रेतस्यअर्घ्यानिगोत्रस्थपिंडुःअमुकशर्मणःअर्घ्येणसहसंयु
 ज्यतां॥एवंपितामहप्रपितामहसंभ्यामपिसंयोजनं॥ततःपित्रादिभ्योर्ब्रह्मदानं॥अर्घदिपिंडदानं
 चतुर्थोदत्त्वाप्रेतपिंडस्यावनेजनादिनैवेद्यसंकल्पांतत्तत्त्वा॥आचम्याप्रेतस्यपिंडुः॥अमुक
 शर्मणःपिंडेनसहसंयुज्यतां॥एवंपितामहस्यप्रपितामहस्यापि॥ततःप्रत्यवेनेजनादिसर्वंदि
 शवत्॥अतः०अर्घ्यप्रेतश्राद्धस्नानेएकोद्दिष्टश्राद्धउच्चरणीयः॥स्वधावाचनंएकोद्दिष्टस्यहस्त
 श्राद्धंसमाध्यासयंमोहधेनुसंकल्पः॥अथस्त्रियाःसपिंडीकरणं॥अथेत्यादि०गोत्रायाःप्रे
 तायाःअमुकीदेविदायाः॥सपिंडीकरणंसपिंडीकरणनिमित्तंगोत्राणांमातरपितामहीप्र
 पितामहीनांअमुकीदेविदानांवैश्वदेवपूर्वकंसैकोद्दिष्टयुष्मदनुज्ञयाश्राद्धमहंकरिष्ये
 शेषंश्ववत्॥तीर्थदेवतानांब्राह्मणभोजनं॥॥इत्युद्दिष्टादिकीक्रियाविधिः॥॥॥॥
 अथसहस्रमनविधिः॥॥मिताहरादिपारिजातयोःमृतेभर्तृरिब्रह्मचर्यंतदत्तारोहणंवे
 ति॥आत्तर्त्तमुदितेरुष्टाप्रोषितेमलिनाक्षशा॥मृतेमयेतवापत्योसास्त्रीशेयापतिव्रता॥

मेव हि। त्वमेव शरणं विस्त्रो शरणं पतिर्मम। स्वर्गवानरकेवा त्वं यत्र यत्र गमिष्यसि। तत्र न त्वहं
 पृष्ठे स्वर्गे मये। सिचा शुचि। ब्रह्महत्यादिनिःपापैः स्त्रां मोक्षमियमालयात्॥ अहं ब्रह्मास्मदीवि
 सुरहं स्त्रयश्चदिक्यतिः। आदित्यश्च द्रावनलोथवायुघोर्नमिरापोऽहनिशं च। एते समस्ता
 मम साहसेन उष्णं उमे देववराश्च सर्वे सप्त प्रदक्षिणी तत्तचित्ता मा रोहये सती। चरणो रुदय
 नर्तुस्तं ध्यात्वा जगदीश्वरं। इमाना रीरविधवाः सुपत्नीरां जनेन च। सपिषा संविशंता अन
 श्रवो नमीवाः सुरत्रा आरोहं जनयो यो निमये। अनय च देवतादीनां मचित्ता मा रोहयता ॥
 अथ प्रवेशनमंत्रः॥ इदं शरीरं सकलं मदीयं दग्धा कृतशानोऽरुदिव्यमाशुः। तथा स्व नर्तुं
 रुदिव्यदेहं नर्तुं समीपं नगवन्ब्रजामि॥ १॥ किं मया न कृतं साधु न वे घदितवान्वा। इत्थं श
 रीरमालिङ्ग्य प्रविश्यामि कृताशनं॥ इत्थं साहसं दृष्ट्वा करताली प्रदापयेत्। हरिना मोक्षार
 णं स्य जनैश्च कारणं॥ इति सहगमनविधिः॥ ॥ सहगमनफलातिशयः॥ ॥ ब्रह्मघोष
 कृतघोषा मित्रघोषा यथो न वेत्। पुनात्यविधवा नारी तमादाय मृताञ्जया॥ ॥ यदि प्रविष्टो नर

४८

कंबधः पारौ स्तु दारुणैः। संप्राप्तो यातना स्थानं गृहीतो यमकिं करैः॥ २॥ तिष्ठते विवशो वेष्टु वक्ष्यमा
 णः स्वकर्मभिः। बालया हीयथा स पं बला दुश्चरते बिलान्॥ ३॥ तद्दुष्टस्य सानारी तेनैव सह मोद
 ते। तिस्रः कोट्योऽध कोटी च यानि रोमणि मानुषे॥ ४॥ तावकालं वसे स्वर्गे न त्तरिं यानुगच्छति॥ मृते
 न त्तरि यानारी समा रोहे दुताशनं॥ ५॥ अरुंधती समाचार स्वर्गे लोके मदीयते। मानकं पैतृकं चै
 व यत्र कन्या प्रदीयते॥ ६॥ कलत्रयं पुनात्येषां न त्तरिं यानुगच्छति॥ तत्रैव सा नर्तयिष्या स्त्रयमाना स
 रोगलैः॥ ७॥ कौडते पतिना सार्द्धया वदिंशश्च उर्दशः॥ शरीरा र्धं स्मृतानारी पुण्या पुण्यफलैः स
 मा॥ ८॥ अन्धारुद्ध जीवति सा धी नर्तयिता यसा॥ ९॥ अयं उ स वासां स्त्रीणां मगजिणी नाम ब
 लपत्न्या ना च मचंडालं सा धरणे धर्मः। बालाणीनां उ पृथक् चित्तां निषेधः। एकचित्तां न दोषः
 पृथक् चित्तां समा रुत्वन विप्रां गंडमर्हताति विशेषो पादानात्॥ बालाणी निरेकचित्ता समा
 रोहणं कायमेव॥ अगर्जिणी निरबालपत्न्या निः स्वर्गानिला पिणी निः गानिण्यादि नृजि। मो
 क्षका मानि ब्रह्मचर्यपक्षो गी कर्तव्यः। मोक्षानिला पिणी निरनित्या त्प सुख स्वर्गाधिभायु

व्योमकर्तव्यः। स्वर्गमिच्छन्ति विप्रश्चानिः। एचित्पांशरीरव्ययः॥ ब्राह्मणव्यतिरिक्तानां पृथक्
 चित्पामपिन दोषः॥ ॥ उदकग्रासांश्च उरोचुं के वै धव्यं मम हर हर स्वाहा॥ पतिविशोगमे
 मा ऊरुमा ऊरु स्वाहा॥ वध्यात्वदोषं नाशाय। नाशाय स्वाहा॥ दौर्भाग्यं मे मा भूया। मा भूया स्वा
 हा॥ एते उदग्रासमंत्राः॥ ॥ सहगमनविधिः॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥ २२२॥
 द्विवेदिः। यामसुनदेवतल्लनागरस्तातीयेन निखितामिदं पुस्तकं समाप्तिमगादित्यनं प
 त्रवितेन॥ द्विवेदीरामतल्लस्येदं पुस्तकं॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥ छ॥ ॥